

asi

• ASSEMBLY SUPPORT INITIATIVE
NEWSLETTER
EYLÜL 2006, No. 24

Meclis'te Reformlar

EDITÖRDEN

Kosova Anayasası üzerine tartışmalar yapıldı

Önümüzdeki haftalar ve ayları birçok yönüyle Kosova'nın geleceği hakkında önemli kararların alınması belirleyecek, Kosova içinde ve dışındaki kararların alınacaktır. Başkan Ahtisari başkanlığında gerçekleşen ve yerel idare reformu, azınlık topluluklar

ve kültürel mirasın korunmasına ilişkin Viyana müzakereleri, iki taraf arasında sürekliliği bir anlaşmaya varılmamasına rağmen karar verici bir safhanın olması belirlemektedir. Temas Grubu ile BM Güvenlik Konseyi'nin Kosova hakkında ihtiyatlı davranması ve yıl sonuna kadar Kosova'nın nihayi statüsü konusunda karar zamanını saptamaları beklenmektedir.

Kosova politik sahnesinde Kosova'ya ilişkin yeni Anayasanın tasarlanması ile ilgili danışmalar başlamış bulunmaktadır. BM Güvenlik Konseyi'nin 1244 sayılı Rezolusyonu'nun sona ermesi, Viyana konuşmalarında gelecekteki nihayi statüye ilişkin hükümler göz önünde bulundurularak bu, şu anki Anayasal Çerçeve ardılının –varisinin onaylanması gerektiği demektir. Tabii ki Kosova Meclisi'nin, Anayasal süreci sürecinde karar verme konusunda kapsamlı ve şeffaf tartışmaların yapılmasına ilişkin yasal bir forum sunmakta esas bir rol oynaması beklenebilir. Eninde sonunda bu demokratik toplumların kullanmakta oldukları bir pratiktir.

Statüs konuşmaları ve anayasal sürecinin bir sonucu olarak, Kosova enstitüleri ve toplumu, kendilerini esaslı değişiklikler için hazırlamaktadırlar. Bu ise Kosova'nın şimdiye kadar karşılaşmış olduğu en önemli ödevleri arasında yer almaktadır. Kosova statüsü kararlaştırıldıktan sonra, Kosova enstitülerinin kısa bir zaman dilimi içerisinde yeni anayasanın tasarlanması ve desteklenmesinde politik olgunluğu ve vizyonunu göstermeleri gerekecektir. Bu dönem aynı zamanda Kosova'da yaşamakta olan tüm toplulukların daha iyi bir gelecek için hep beraber anlaşır çalışmaları için çok iyi bir fırsatı oluşturmaktadır. Verilecek olan bu şansın zekice kullanılacağını ve tüm diğer topluluklar arasında dayanıklı bir sivil sözleşmesinin oluşturmasını ümit ediyoruz.

ASI Bülteni'nin bu sayısı, Meclis'in reform paketi, Rüşvetçiliğe Karşı Ajansın kurulması ve Kosova'ya ait Avrupa vizyonu gibi Kosova Meclisi'nde olagelen en önemli gelişmeleri gözden geçirmektedir. Bu Bülten aynı zamanda, politik ve akademik bir şekilde yeni anayasaya ilişkin anlaşma ile ilgili önemli görüşlere odaklanan Kosova Anayasasına ilişkin Tartışmalar gibi yeni bir bölümü de başlatmaktadır. Meclis üyeleri, avukatlar ile akademisyenler, sivil toplum temsilcileri ve yurttaşların bu önemli tartışmalarda kendi düşüncelerini vermeleri davet edilmektedir.

Franklin De Vrieze

Meclis'i Destek Girişimi Koordinatörü.

Editörden	2
Kosova Meclisi başında ilk dört aylık görevim	3
Kosova için gerçek an yaklaştı	5
Meclis Çalışmalarının Reformu-Hedef ve Sonuçlar	6
Parlamento pratiklerinin geliştirilmesi	8
Hükümetin parlamento sorumluluğu	9
Avrupa'nın dört büyük parlamentosu tarafından Kosova Meclisi'ne destek	11
Müzakereler Destek Programı 2006	12
Komşular ile görgülerin paylaşılması	13
Avrupa Birliği'ne üyelik hızlandırılıyor	14
Yeni Anayasa'nın tasarlanmasına değin yuvarlak masa Kosova'da demokratik değerlerin geliştirilmesine yardım edecektir	16
Meclis'te son gelişmeler	18
Kosova Omduspersion Kurumu Altıncı Yıllık Raporunu Yayınladı(2005-2006)	20
Seçimler yaklaşıyor	21
AGİT, parlamento grupların politik stratejileri konusunda konferans düzenledi	23

“Kosova Meclisi başında ilk dört aylık görevim”

Kolë Berisha, Kosova Meclis Başkanı

Dört ay Kosova Meclis başında bulunmam, Çeku hükümetinin görevde bulunmasının 100. gününe tesadüf etmektedir. Hükümet çalışmalarıyla ilgili raporu sunmak amacıyla Başbakan Meclis'e geldiğinde, benden böyle bir şey istenmediğine rağmen, Kosova Meclis başkanı görevini devraldığımdan beri yaptığımız çalışmalar hakkında bir rapor sunma fikri içimde doğdu. Bunu görevi devralırken üstlendiğimiz sorumluluktan kaynaklı bir şey olarak algılamam yanı sıra bu zaman dilimi içerisinde yaptığımız işlere karşı hissettiğim bir sorumluluk duygusuydu aynı zaman. Bunu, iş arkadaşlarım ve personelimizin yaptıkları çalışmaları ve bize yardımlarını esirgemeyen uluslar arası partnlere karşı bir teşekkür borcu olarak da hissediyordum. Sadece yapılan çalışmalar değil, elde edilen başarıları da vurgulanmalıydı. Medyayı davet ederek çalışma sonuçlarını kamuya açıklayarak onları her konuda bana soru yöneltmelerini şansı verdim.

Son dört ay içerisinde Kosova Meclisi'nde çok önemli bir ilerleme kaydedildi. Bu dönem içerisinde atılan adımlar ve onaylanan projeler, iz birkaçak türdendi. Çünkü bu çalışmalar Kosova Meclisi'nin bu önemli safhada Meclisin önemli rolünün gerçekleştirilmesi doğrultusunda Meclis altyapısının efikas bir şekilde strüktürleşmesini temin etmektedir.

Kosova Meclisi başkanı görevine geçtiğim ilk günden itibaren milletvekili itibar

Kolë Berisha

ve şerefine artırılması doğrultusunda bazı şeyler yapmaya uğraşmaktayım. Bir şeyler yaptık ve yapmaya devam etmeliyiz çünkü milletvekilleri vatandaşların temsilcileridir. Bu aşamada onun düşüncelerine, sözlerine saygı duyarak milletvekili şahsı ve şerefine önem vermeyi kendimize bir hedef seçtik. Çünkü açık bir söz ve düşünce demokratik bir parlamentonun belirtisidir. Kapalı mikrofonların olmayacağını söz vererek hep birlikte onaylamış olduğumuz kurallar esasınca bunları uygulayacağız.

Bu dönem içerisinde reform projesini ve standardlar planını gerçekleştirmeyi başardık. Proje, Meclis, Başkanlık, Parlamento Grupları ve komisyon çalışmalarının yıllık takvimini içermektedir. Buraya sıralı

gensorular, 50 dakika soru-yanıt şeklinde mecburi oturumlar, kamu yönetimi ve enformasyonun yeniden yapılanması, kamuoyunun ve medyanın Meclis çalışmaları ile evraklarına ulaşmasının dahil olmaktadır. Medyalara karşılıklı partnlük için hazır olduğumuzu ayan olarak belirttim. Onlara şu anda Parlamentoda hiçbir şeyin gizli olmadığını bildirerek onların Parlamento çalışmalarını daha fazla izlemelerini davet ettim.

Çalışmalarımızın gelişigüzel değil planlı bir şekilde geçmesi çabası içindeyiz. Oturumlarda teknik sorunların değil, esas sorunların görüşülmesi amacıyla gündem sırasının iyi bir şekilde hazırlanması için planın yapılması gerekir. Yasama alanında birşeyler yaptık ve bu pratiğin gelecekteki yasama

çalışmalarında da kullanılması olanağı bizi sevindirmektedir. Biz parlamento çalışmalarında başarıyla çalışmakta olan en gelişmiş batı Avrupa pratiklerinden yararlanmışızdır. Bazı durumlarda biz batının parlamento pratiklerinden yararlanma olanağında değiliz. Bazılarından faydalanarak onların başarı temin etmesi doğrultusunda sonuç vermesinden umutluyuz. Şimdi ve gelecek dönemde parlamentonun tüm oturumlarının başlangıcında soru ve cevap bölümünün olacağını söylememiz yeterlidir. Muhalefetin kendi sözünü söylemesi ve bakanların bundan korkmamaları gerekir. Eğer iyi cevap verirlerse ve soruları güçlü bir şekilde yanıtlarlarsa kendi kendilerini, hükümeti ve partilerine karşı saygınlığı artırmış olurlar

ve de kendilerine karşı var olan güvenlerini de artırmış olurlar. Eğer çalışır ve başarı kaydederse bu onların kendi çalışmalarını ortaya atmaları için bir şanstır. Eğer sorumluluk üstlenmeyi beceremezlerse kendilerinin sorumluluk üstlenme safhasında olmadıklarını bilmeliyiz. Meclis'te öyel bir duruma gelmiş bulunmaktayız ki hiç kimse gizlenemez – herkesin çalışmaları ve pasif kalması görülecektir. Bu demokrasi ile Kosova'nın çıkarıdır.

Özellikle soru-cevap sistemindeki reformda meclis sürecini ve çalışmalarını hızlandıracak olan bir model kurulmuş bulunmaktadır.

Bu, çalışmaların hızlandırılması, şeffaf olması, parlamentonun demokratik rolünün gerçekleştirilmesi doğrultusunda bir adımı oluşturacak olan sorumluluğun artırılması, parlamentonun temel görevlerinden biri olarak sayılan hükümet çalışmalarının demokratik

kontrolünü garanti edecek çalışmalarını gerektirmektedir.

Tabii ki biz bu başarılarla gurur duymaktayız, ama bu başarıları sadece biz değerlendiremeyiz. Bildiğiniz gibi olumlu çalışmalarımız ile ilgili en yüksek değerlendirmeleri BM Genel sekreteri Kofi Anan, AGİT, Avrupa Parlamentosu, Kosova'da var olan diplomasi ofis görevlileri, gözlemciler, Kosova Meclisi çalışmalarını izlemekte olan uluslararası örgütler yapmış bulunmaktadır. Yapılan bu olumlu değerlendirmeler ilerideki çalışmalarımıza ışık tutacaktır.

Bu dönem içerisinde Meclis'te uluslararası örgütleri ile işbirliğine özel önem vermeye çalıştık. Arnavutluk, ABD, Yunanistan ve Makedonya'ya yapmış olduğumuz ziyaretler süresince olduğu gibi Priştine'de her gün uluslararası temsilcileri ve diplomatları ile yapmış olduğumuz görüşmeler süresince yeni Kosova Parlamentosunun çalışmalarından ve karşılaşmakta olduğumuz sorunlar hakkında

bilgi vermeye çalıştık. İş arkadaşlarımızla yapmış olduğum görüşmeler süresince özellikle yörede bulunan diğer parlamentolar ile işbirliği yapma hazırlığını göstererek, Kosova halkının statüsüne ilişkin konusundaki düşünceleri ve tüm yurttaşların devleti olacak Kosova'nın geleceği hakkında bizim verdiğimiz vaatlerin ne olduğu, Anayasanın tüm azınlıklara tüm özgürlük ve hakları garanti edecek bir Kosova istediğimizi belirttik.

Atmış olduğumuz bu adımlar ve kaydedilmiş olduğumuz bu başarılar konusunda mutluyuz. Çünkü bu koşullar bizim uluslararası sahnedeki dostlarımız tarafından istenen standartların bir parçasını oluşturmakla birlikte statüsüne ilişkin konu ile de sıkı sıkıya bağlıdır. Bu koşulların yerine getirilmesi Temas Grubu tarafından saptanmış olan yasalarda olduğu gibi Meclisin iç demokratik çalışmalarında da öne sürülmektedir. Bu duruma meclis elinden geleni yapmış, Kosova'nın statüsü

konusunda kendi katkısını sunmuş bulunmaktadır. Tabii ki biz aynı zamanda Meclis'in, Kosova halkının isteği üzere bağımsızlık projesinin gerçekleştirilmesi doğrultusunda Kosova Meclisi'nin sahip olduğu çok daha önemli rolünün gerçekleştirilmesi doğrultusunda sürekli olarak seferber olmak için hazırız.

Elbette ki bu alanda bazı zayıflıklarımız ve sorunlarımız vardı. Ama son dört ay içerisinde kaydedilmiş olduğumuz sonuçlar olumludur. Bu sonuçlar, iyi bir esas oluşturmakla birlikte, Kosova Meclisi'nde daha büyük sonuçların ve başarıların kaydedilmesini temin edebilecek bir strüktürün sağlanmasını oluşturacaktır. Kaydedeceğimiz başarılar Kosova'nın bugünü ve geleceğine ilişkin süreçlerin gerçekleştirilmesi doğrultusunda demokratik süreçlerin gerçekleştirilmesi açısından özel önem arz etmektedir.

Priştine, 28.07.2006

Kosova için gerçek an yaklaştı

Doris Pack, Avrupa Parlamento Üyesi (MEP)

Kosova'nın nihayi statüsü ile ilgili sürdürülmekte olan müzakerelerin getirmiş olduğu meydan okumalar inkar edilemez. Rugova'dan sonra yapılan geçiş döneminde çok olumlu faktörlere rağmen, (Kosova politik sınıfına karşı saygınlık), yeni Başbakanın azınlıklara karşı hükümet eylemlerini yeniden canlandırılması çabaları ve geçenlerde UNMIK tarafından Güvenlik Konseyi'ne sunulan ve beğenilen rapor, statüsün saptanması gerekli olan şu anda ortaya çıkacak olan konular hakkında ahaliye gerçek hazırlıkların sunulması görevi kalmaktadır.

Şu safhada Selanik Gündem Sırası ve İstikrarlık ile Birleşme Süreci gibi AB konularının temsil edilmesi zordur: Parlamento Komisyonlarının Avrupa konuları arasında Kosova'nın gelecekteki statüsü tek konuyu oluşturmaktadır.

Kosova Sırplarının izole edilmeleri sorunu, Kuzey ile çadırlarda yaşamakta olan-

ların ayrılmaları, güvenlik korkusu ile onların geçici enstitülere katılmamaları Kosova'nın gelecekteki Anayasasının hazırlanmasında gerçekten görüşülmesi gerekli olan konular arasında yer almaktadır. Azınlık haklarına değin Yasa tasarlanmış bulunmaktadır ve Kosova Parlamentosu sözcüsü bundan gurur duymaktadır.

Kosova Sırplarının politik temsili birkaç parti arasında ayrılmış bulunmaktadır, ve onların arasında en önemlisi olanı (Kosova ile Metohiya'ya ait Sırp Listesi'dir), ama statüs müzakerelerinde onların sözü geçmemektedir, sadece Belgrad onları "temsil etmektedir". Politik bir şekilde konuşulduğu zaman Kosova Sırp parlamento üyelerinin nereyi tercih etmeleri konusunda bir ikircimlik hakimdir. Geçenlerde bir toplantıda bir araya geldiğimizde UNMIK Başkan Vekili Sn Schook, Belgrad siyasetçilerinin Kosova statüsünün tanımlanmasına ilişkin politik gündem sırası

ile değil, sadece Kosova Sırplarının günlük sorunlarına odaklanmaları yüzünden Belgrad ile müzakerelerin zor olduğunun altını çizdi.

Diğer yandan Kosova Hükümetinin bu konuda "rahat" davrandığı görülmekte, evde standartların gerçekleştirilmesi doğrultusunda yapıcı bir şekilde hareket edip ve çeşitli alanlarda ilerlemenin kaydedilmesi için müzakereler masasına oturmakta; onlar Sırbistan ile değil, sadece uluslar arası topluluk ile müzakerelerde bulunmaları gerektiğine inanmakta, uluslar arası topluluğunun onların tarafında olduğunu ve 'şartlı bir bağımsızlık' yerine Kosova için daha fazla kabul edilir olan bir çeşit "sınırlı bir egemenlik" vermek için hazır olduklarına inanmaktadırlar.

İdare güçleri olmadan ve direkt administrasyon olmadan Kosova'nın, AB'nin statüsü sonrası dönemini desteklemesi gerektiğini iddia ederek, KFOR'un Kosova'da kalması gerektiğini ve Kosova Muhafız Birliklerinin (TMK) reform edilmesi gerektiğinden yana tavır sergilemektedirler. Ben de bununla uzlaşmaktayım.

Kosova ile Batı Balkanlar yöresindeki gelişmeleri yıllarca özetledikten sonra ve bir milletvekili olarak Kosova parlamento Meclisi'nin sahip olduğu ve yakın bir gelecekte sahip olacağı rolü için olduğu gibi onun performansının nasıl geliştirilmesi gerektiği ile ilgilenmekteyim.

Kosova parlamentosu hala gerçekleştirilmemiş olduğu rolü ile sorumluluklarını bütünlüklü olarak gerçekleştireceğine inanıyorum. Aynı zamanda

parlamento yardımı sunulması güçlendirilmeli ve profesyonelleştirilmeli ve bu hedefin gerçekleştirilmesi için ister AGIT ister de bazı üçüncü ülkeler tarafından karşılıklı düzeyde çeşitli projeler yer almaktadır. Bu projelerin çoğunun AB üyesi ülkeler tarafından gerçekleştirildiği için gururluyum. Ama milletvekillerinin kendi Evlerini Demokrasi ve insan hakları Evi yapmaları doğrultusunda sorumluluğu üstlenmeleri gerekir.

Bugünün Kosova'sı göz önünde bulundurulursa bunun genelde üç yönde somutlaştırılması gerekir: AB'ye üye olmak, hükümet etkinliklerinin dikkatle incelenmesi ve insan ile azınlıklar hakları.

Statüs konusunu çözüme ulaşmaması durumunda bile Kosova'nın AB'ye üye olması değerli ve yegane bir perspektifi oluşturmaktadır: Parlamento ve ilk sırada onun özel komisyonu, AB'ye üye olma hazırlıklarının başlamasıyla ilgili hedefe uyumlu olan yasama çalışma programının geliştirilmesi doğrultusunda daha fazla sorumluluğu üstlenmeli; bu ise Kosova'nın bağımsızlığından çok onun ekonomik ile teknik konulara odaklanması ihtiyacını gerektirmektedir. Parlamento organlarının aynı zamanda bunun çerçevesi içerisinde yörenin diğer parlamento üyeleri ile el ele çalışmalı ve ilk sırada Avrupa parlamentosu ile ilişkileri hızlandırarak uluslar arası ve multilateral ilişkilerini daha da geliştirmeleri gerekir.

Parlamento demokrasisinin işleminde hükümet etkinliklerinin dikkatle incelenmesi

her Parlatentonun temel görevlerinden birini oluşturmaktadır: Kosova Parlatentosu özellikle yasa idaresinin kurulması, suç ve rışvetiliğe karşı savaşın açılması, ekonomik gelişme siyasetinin saptanması ve standartların gerçekleştirilmesi alanlarında hükümet çalışmalarının denetlenmesi konusunda daha dinamik bir rol üstlenmelidir. Kosova'nın tüm topluluklarına ait olan sağlık korunmu, okullar, kamu kuruluşları gibi temel hizmetlerin çalışmaları dikkatle izlenmelidir.

En nihayet Kosova için en önemli olan konulardan biri de Parlatentonun demokrasi ile hakların garanti edilmesi konusunda daha önemli bir rolü üstlenmesi gerekmektedir: akla gelen ilk Şeyler arasında azınlık temsilcilerinin bütünlüklü olarak kendi haklarını gerçekleştirmelerini garanti edecek olan daha uygun kuralların uygulanmasıdır. rnek olarak yazı tercümelerinin ve naklen tercümelerin yapılması çok faydalı olurdu. Kosova Parlatentosu bu konuları savunmalı, siyasetin uygulanması, temel insan haklarını ve eğitim siyasetinin korunması önemli ödevler arasında yer almaktadır.

Ben Kosovalı iş arkadaşlarımın Kosova'nın nihayi statüsü konusundaki çalışmalarını desteklemeye devam etmemi istediğim için, Kosova'da demokratik ve çok uluslu bir toplumun kurulması doğrultusunda daha çok yol katetmeleri ve çaba harcamalarının gerektiğini ve bunun onların çıkarılardan olacağını belirtme mecburiyetinde olduğumu vurgulamak isterim.

Saarbrücken-Briksel, 18 Temmuz 2006

Meclis alışmalarının Reformu – Hedef ve sonuçlar

Rame Manay, Meclis Başkanı Politik ve Yasal Danışmanı

Her devletin en yüksek yasa organı olan Meclis, demokrasinin yeşerdiği ve geliştiği bir yeri oluşturmaktadır. Yaş itibari ile genç olmasına rağmen, Kosova Parlatentosu, vatandaşın iradesinden aldığı destek ile, artık beş yıldan uzun bir zaman dilimi içerisinde srdrdği kendi çalışması sırasında, demokratik karar verme odağına dnmek için çaba harcamaktadır. Buna rağmen, çalışma sırasında öyle bir an geldi ki, yeni ve yapıcı bir yönde adımların atılmadığı halde yapılan tüm iş ve çabalar kendi önem ve ağrlığını yitirmiş olacaktı. Kosova'nın önemli enstitüsü olan Mecliste alışmalar alanında bir reformun yapılması kaçınılmaz bir hal aldı. Kosova Meclisi çerçevesinde çalışan personel ve birkaç uluslar arası örgütün uzmanları tarafından yapılan yoğun çalışmalar sonucu Kosova Meclisi reformu ile ilgili yeni proje 1 Haziran tarihinde oybirliği ile onaylandı.

Reformlar ile hedeflenenler  esas yn içermektedir: demokratizasyon, daha yüksek oranda başarının sağlanması ve Şeffaflığın artırılması. Bu hedeflerin yakalanması halinde Kosova Parlatentosu demokrasinin gerçek bir tapınağına dnmş olacaktır ve böyle bir ortamda ifade özgürlüğü sağlanıp milletvekillinin söz sahibi olması sağlanmış olacaktır. Ayrıca, bu çatı altında iktidar ve muhalefetin, çoğunluğun ve azınlığın sesinin gr bir Şekilde işitilmemesi sağlanıp demokrasinin standart de-

ęerleri net bir Şekilde açığa çıkmış olacaktır.

Bu üç hedef ile ilgili planların yapılmasından önce Meclis çalışmalarını destekleyen ve gözlem altında bulunduranlar (UDE-NDI, AĞİT ve AIA) ve Meclis başkanı danışmanları arasında geniş kapsamlı bir toplantı tertiplendi ve bunun bir ürünü olarak Reform Planı veya Meclis çalışmalarının reformu gnyzn gördü. Şimdiye kadar iyi sonuçlar vermeye başlayan bu plan aslında dört stna dayanmaktadır:

- I Meclis genel oturum toplantıları, Meclis Başkanlığı toplantıları ve Parlamento Grup ve komisyonlarının toplantı tertipleme takvimi;
- II Olayların bir takvimi yapılarak, 2–3 aylık dönemde parlatentonun üzerinde durması gereken en önemli konuların önceden bildirilmesi;
- III Bu reformun belkemiğini oluşturan standartlar ile ilgili bir planın hazırlanması. Bu plan Şu alanları içermeli:
  - a) her genel kurulu toplantısında milletvekillerin soru sorma ve bakanlardan onlara yanıtın verilmesi için 50 dakika uzunluğunda bir zamanın düzenli olarak ayrılması,
  - b) parlatento gruplarının sürekli gensoru sunmaları,
  - c) komisyon çalışmalarına teknik desteğin sağlanması,
  - d) genel idare işlerinin daha iyi örgütlenmesi,
  - e) Bütçe Finansi Komisyonu

tarafından önerilen ve Meclis Başkanlığı tarafından onaylanan bütçe projesini,

- f) Haberleşme sistemi işletmeciliğinin iyileştirilmesi,
- g) Medya ve kamu oyunun belgelere ulaşmaları,
- h) Taratışma için hazırlanan konular listesi veya gündem sırası ve kanunların statüsü hakkında izelge.

IV Bu reformların uygulanmasını sağlaması için Meclis alışma Yönetmeliğinin (İ Tzgnn) değiştirilmesi ve tamamlanması.

Bu reformun esasını oluşturan her elemanın kendi ağrlığı ve önemi vardır. Meclis çalışmalarıyla ilgili bu değişikliklerin uygulanması için zamanın çok dar olmasına rağmen, Hükümet, başbakan ve bakanlara yönelik çok sayıda sorular (bu dönem içerisinde yönetilen sorular geçen beş yıllık dönemde yönetilen sorulardan daha fazladır) yasama organı önünde icra organının sorumluluğunun arttırılması gereksinimini ortaya koymaktadır. Yönetim kolunun Meclis tarafından denetlenmesi işlevinde Hükümet ve ilgili bakanların böyle bir Şey için hazır olduğunu doğrulamaktadır. Bu sayede Şeffaflığın artması sağlanmakta, çalışma sresinde başarının yakalanması ve demokratikleşme sürecinin oturtulması temin edilmektedir. Artık soruların sorulması alışlagelinmiş bir hal almıştır. Aynı zamanda ilgili bakana sorulan soru hakkında bilgi

verilmesi ve kendisinin ona cevap vermesi süreci de giderek daha iyi sonuçlar vermektedir.

Her parlamento grubu tarafından ileri sürülebilecek gensoru önerileri için her genel kurul toplantısında iki saatlik bir zamanın ayrılması öngörülmektedir.

Komisyonların şimdiki kadarki çalışmaları sırasında yeterince teknik desteğin sunulmadığı sonucuna varıldığı için, bu durumun düzeltilmesi üstünde durulacaktır. Çünkü komisyonların efikas bir şekilde çalışmaları, özellikle de zaman faktörü göz önünde bulundurularak giderek daha önemli bir boyut kazanmaktadır.

İdari bölümünün daha iyi örgütlenmesi ve daha başarılı

olması, Meclisin de daha efikas olmasını sağlamaktadır.

Meclis Bütçe Projeksiyonu ilk defa olarak Meclis Bütçe ve Finansi Komisyonu tarafından hazırlanmaktadır. Bu şekilde yasal prosedür zincirinin tamamlanması yanı sıra daha iyi bir planlaştırma ve bölüşüm de sağlanmaktadır. Bu sayede yıllık bütçenin devamında çıkabilecek sorunlar da önemli ölçüde önlenmiş olacaktır.

Haberleşme sisteminin teknik ve metodolojik açısından iyileşmesinin sağlanması yönünde de çabalar devam etmektedir.

Medya ve vatandaşların daha efikas ve başarılı bir şekilde ilgi duydukları belgelere ulaşmaları sağlanarak tam anlamında bir şeffaflığın sağlanması bir üstteki fik-

rada öngörülenlerin yerine getirilmesi ile sağlanmış olacaktır.

Meclis genel kurulu oturumlarında ve Meclis Başkanlık toplantısında görüşülüp karar alınacak konular da artık daha elverişli bir şekilde ele alınmaktadır.

Şöyle ki bu küçük reformun yaşama başlamasından bu yana çok kısa bir zamanın geçmesine rağmen, Kosova Parlamentosunun kendine düşen görevi daha iyi bir şekilde yerine getirdiği ayan olarak görülmektedir. Üstelik huzurlu bir ortam sağlanmış, daha demokratik ve şeffaf bir şekilde soluk almakta ve başarı seviyesini artırmış bulunmaktadır.

Şimdiki kadar yapılan ilk

pozitif değerlendirmeler yerli ve uluslar arası faktörlerden gelmiş olması umut vericidir.

Reform alanında başlatılan bu yenilikler iyileşmeyi sağlayacak diğer gereksinimleri de ortaya atacak ve bu şekilde parlamento ve onun organlarının daha başarılı çalışması sağlanmış olacaktır.

Demokratik ve efikas bir parlamento Kosova'nın gelişme ve entegrasyon emelleri ile uyum içinde olan bir yasama anlamına gelmektedir. Bu, aynı zamanda, bir istikrarlık ve geleceği sağlayan bir unsurdur. Bu olgudan hareket ederek Parlamento çalışmalarının daha da iyi ve başarılı olması yönünde sürekli çabanın harcanması kaçınılmaz bir olguyu oluşturmaktadır.

Parlamento Pratiklerinin geliştirilmesi

Nazim Yaşari, Kosova Meclisi üyesi, 'Ora' Reformcu Partisi

Ülkemizde çok partili parlamento geleneğinin 2001 seçimlerinden sonra başladığından hareket edersek, önceki tek partili partamento döneminden kalmabazı politik alışkanlıklarına demokratik parlamento çalışmalarında rastlamak olağandır.

Böyle bir gelişmenin Kosova Meclisi ilk oluşumun görevde bulunduğu sürede gözlenmiş, Meclis ikinci oluşumu sırasında da bu tür belirtilere rastlanmıştır. Bu durum Mart ayı itibariyle Meclis eski Başkanının görevden alınmasına kadarki sürede devam etmiştir.

Genel kurul oturumları sırasında Kosova Meclisi, özellikle Kosova Hükümeti tarafından hazırlanan birçok yasayı onaylamayı başardı, diğer yandan sadece birkaç durumda diğerleri tarafından

önerilen yasalar gündemde yer aldı.

Olayların çoğunda, görüşülen ve onaylanan yasa tasarılarının öncelikleri ayan değildi. Bu, ilk sırada diğer parlamentolarda olduğu gibi belli alanlarda etkinlik alanlarına ilişkin kanun tasarıları pratiklerinin önerilmesi yönünde gayret harcanmamıştır. Hazırlanan yasa tasarılarının, birçok örnekte sadece sayıların dolması gayesiyle başlatıldığı izlenimi edinilmiştir.

Bundan başka onaylanan yasaların kalitesi de gereken seviyede değildi. Herhalde bu Hükümetten başlayarak, Meclis Komisyonları ve genel gurulu oturumlarına kadar tüm seviyelerde yapılan görüşmeler bir hayli gelişigüzel ve üstünkörü yapıldığından ileri gelmektedir. Çalışma koşullarının yetersizliği ve yasama sürecinde çeşitli

alanlara ait uzman yetersizliği yüzünden de kalitede bir düşüş gözlenmektedir.

Yeni Meclis Başkanı Sn Kole Berisha'nın seçiminden sonra yukarıda adı geçen eksiklikler ciddi bir şekilde ele alınmıştır. Şimdi ise bu sorunların hafiflemesi için gereken çabalar harcanmaktadır.

Yasa hazırlama dışında her demokratik parlamentonun en önemli görevi arasında kanun çıkarmak yanı sıra iktidarı denetlemektir.

Önceki dönemde kazanılan ve demokratik olmayan alışkanlıklar çok sık görülmektedir ve daha da kötüsü, bu örnekte parlamento hükümeti denetlemekte, bilakis, hükümet parlamentoyu kontrol altına almaktaydı.

Meclis'te yapılan değişikliklerden sonra durum bu yönde de değişme sinyalleri görülmeye başladı. Var olan parlamento pratiklerinin geliştirilmesiyle ve yeni pratiklerin uygulanmasıyla yukarıda adı geçen sorunlara çözüme kavuşturulacaktır.

Meclis Yönetmeliğinde yapılan son değişmeler soruların sorulması için belli bir zamanın ayrılmasını sağlamıştır. Böyle bir şey önceki Meclis Yönetmeliklerinde de planlanmıştır ama yöneticilerin otoriter davranışları yüzünden böyle bir şey hiçbir zaman gerçekleşmedi.

Başbakan ile bakanlara kendi etkinlik alanlarıyla ilgili çok sayıda soruların sorulması ile sıkıştırılmaları pratiği, onların genel kurul toplantıları için

daha hazırlıklı gelmelerini zorunlu kılacaktır. Bu yöndeki nelerin kaydeileceği, bakılacak ve görülecektir. Ancak böyle bir pratiğin uygulanmaya başlaması ile birlikte bazı bakanların soruları zamanında almalarına rağmen ve onları yanıtlamak için yeterli zamana sahip olmalarına rağmen, kendileri bu soruları yanıtlamak için daha fazla zamana ihtiyaç duyduklarını ifade etmekte.

İdarenin kontrol edilmesinin bir yöntemi olan gensorular Kosova Meclisi'nde uygulanmaya başladı. Ama daha etkili olmak amacıyla soru soran ve bu soruları yanıtlamakta olan her iki tarafın, meclis üyeleri ve bakanların ciddiyeti artmalı.

Şimdiye kadar birkaç gensoru başlatıldı ama bunun belirli konuların aydınlığa kavuşması veya bir uyarı etkisi yoktu. Daha da kötüsü Kamu Hizmetleri Bakanı gensoruya ilişkin çağrıyla bütünlüklü olarak reddetti. Bu şekilde davanmakla, Bakan Tërmkollu Meclis otoritesini küçümsedi. Eğer milletvekillerinin (çoğu) Meclis'e karşı yapılan bu tutarsız hareketler tehlikesini kavrayamaz ise bu gibi benzer davranışlar ilerde de tekrarlanabilir. .

Tüm iyi gelişmelere rağmen Kosova Meclisi, kendi parlamento pratiklerini olduğu gibi onaylanan yasa kalitesini geliştirmek amacıyla yapacak çok işi vardır. Böylece Meclis, bağımsız bir Kosova'nın gelecekteki kalkınma alanında karşılaşılabilecek sorunları aşma imkanını yakalayacaktır.

Hükümetin parlamentoya sorumluluğu

David Payne, Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI)

2006 yılının Haziran ayının başında, Kosova Meclisi milletvekilleri daha etkili bir "Soru Dönemini." tanıdıktan sonra değişik ve yeni bir imaj kullanmaya başladılar.

Genel olarak parlamento soruları hükümetten, enformasyon ya da ısrarlı eylemini isterler. Soruların Bakanların çalışmalarını ve savunmalarını, bakanlarının politik kararları ile eylemlerini açıklamalarını gerektirmektedir. Tüm sorular Meclis'in Resmi Bülteni'nde kayıtlıdır. Yönetmelikte bu koşullar belirtilmiş bulunmaktadır.

Milletvekilleri şikayet etti. Hükümetin denetiminde söz iken, geçen beş yıl içerisinde organ tarafından sadece az bir miktarda "soruya" yanıt verildi. Parlamento Gündem sırasında sorular için belirlenmiş olan tam bir dönem yoktu. Bakanlara soru sorulduğunda seyrek olarak cevap verildi. Bazan aylar geçtikten sonra, yazılı olarak sorular yanıtlandı. Tartışmalar bakanlar katılmadı

Bazıları onların parlamentoya sorumlu olduklarını bile bilmiyordu. Meclis Başkanı önceden hükümete milletvekili sorularını bile teslim etmeyi reddetti.

Hükümet bakanlarına ilişkin Gensoru konusunda beş yıl içerisinde, birçok istemlere ve Yönetmelikte var olan ayan hükümlere rağmen tek bir tartışma bile yapılmadı..

Kamuoyunun Meclis muamelesine ilgisi azalıyordu. Ziyaretçiler Galerisinde çok seyrek bir üye görülebiliyordu. Medya için temin edilen yer yoktu. Meclis oturumlarına ilişkin standard bir Gündem sırası yoktu. Gündem sırası önceden saptanamıyordu ve milletvekilleri önceliklerini görüşecek yerde daha fazla Meclis Başkanının karpislerini yansıtıyordu. Komisyonlar, gerekli olan dikkat sunulmadan yasamaları kabul etme mecburiyetinde oldukları yüzünden şikayet etmekteydiler. Bütçe ile Finans Komitesi Kosova Bütçesine ilişkin tüm önemli konuları dikkatle inceleme, değiştirme ve kabul etme için gerekli zamana sahip olmadıkları konusunda şikayet ettiler.

Dengesizliğin olduğu ayandı. Hükümet, Meclis'in Yasa Tasarılarını çabuk onaylamasını bekliyordu. Ama Meclis üyeleri, hükümet siyaseti denetimi ve dikkatle incelenmesi işlemleri konusunda devamlı olarak zorlaştırıldığından ve yok sayıldığından yakınıyorlardı..

10 Mart 2006 tarihinde Kole Berişa Meclis'in yeni başkanı seçildi.

Yeni görevini kabul sırasında yapmış olduğu konuşmasında milletvekilleri endişelerini görüşeceğini bildirdi. Kendisi, Parlamento Grubu Liderleri, Komisyon Başkanları ve Başkanlık üyeleri ile yoğun danışmalara başladı. Onların değişimi ile ilgili istemleri ayandı. Ve kendisi şu sonuca vardı - dış gözlemciler ile birlikte - Yönetmelik çok katıydı ve hükümetin Meclis tarafından denetlenmesini önlemekteydi.

Temas Grubu ve dünya, Kosova'nın gelecekteki statüsü için gerekli olan standartlardan söz ettikleri zaman, Meclis, Başkan Berişa'nın önerilerinden hareket ederek kendi Standardlar Planını onaylamayı kararlaştırdı.

Meclis'te hemen hemen oybirliğiyle temel reformlar onaylandı. Meclis Başkanı'nun da devamlı olarak söylediği gibi Yönetmelik Meclise karşı olmamalı Meclis'e hizmet etmelidir.

Şimdi milletvekilleri, şu anın önemli konuları için hükümetten cevap isteyebilir. Her parlamento gününün 50 dakikası hükümetin ve onun eylemlerinin denetimi için gerekli olan önemli alıştırmalara adanmakta Soru Dönemi ise şimdi her oturumun başlangıcında Meclis'in Standard Gündem sırasının bir parçasını oluşturmaktadır.

Soruların soruların büyük bir bölümü değişim ihtiyacını göstermekteydi. Sadece beş oturumda milletvekilleri ile hükümet arasında 35 soru ve cevap teatisi yapıldı. Bu yeni

Meclis Başkanının seçiminden sonra eski beş yıla kıyasla üç defa daha fazla soru yanıtının verildiğini göstermektedir! Yeni kurallara göre, sorular en azından iki gün önce oturum başlamadan evvel milletvekilleri tarafından Kalem Müdürlüğüne teslim edilmektedir. Kalem Müdürlüğü bu soruları Başbakan'ın Kabinesine göndermektedir. Kendi Bakanlığına soru sorulduğunda bakanın toplantıda olması gerekmektedir. Oturumda yazılı olan soru sözlü olarak tekrarlanmaktadır. Genelde sorular Bakana sorulmaktadır. Ve sorular sorulurken yanıt da beklenmektedir. Ondan sonra Bakan podyuma geçip kendi parlamento iş arkadaşları ile karşı karşıya gelir. Ek sorular da önceden duyurulmadan sorulabilir. Bu bir hükümet sorumluluğu modelidir ve çok ayandı. Kurallar, bakanın iki oturuma katılmadığı durumlarda soru ile ilgili kendi milletvekili iş arkadaşlarının bilgilendirmesine izin vermektedir. Soruların onaylanması amacıyla onların Başkanlık tarafından tahtada yer alması gerekmez. Prosedürler basittir ve elde edilen sonuçlar değişmelerin etkili olduğunu göstermektedir.

Başbakan Ceku kendi bakanlarının denetim prosedürlerine katılımları gereksinimini belirtmiş bulunmaktadır. Öyle ki bakanlar atırılmış bir sayı ile Soru Dönemine katılmaktadırlar.

PRT-RTK canlı olarak oturumları yayınlamaktadır. Seyirciler, günün önemli bir konusu

ile ilgili canlı olan parlamento tartışmaları yayınladığı için Soru Dönemini izleme alanında olmaktadır.

Birkaç örnek sunalım: "Entegrasyona değin Parlamento Grubu" milletvekili sağlık korunumu maaşlarına ilişkin soruyu sordu. 6+ Grubu milletvekilli ise Geri Dönüş ve Topluluklar Bakanını Bakanlıkta azınlık topluluklara mensup olan personelin işe alınmalarına ilişkin soruyu sordu. Onun sorusu yanıtlanarak ek sorular soruldu. PDK milletvekilleri çevre ile ilgili birçok soru sordu, bu ise canlı bir görüş alışverişine neden oldu. Diğer bir soru da enerji tedarigi ve gün içerisinde enerji tedariginde yapılan ve kabul edilmeyen kesintilere adanmıştı. ORA sağlık korunumu ile ilgili endişelerini belirtmek için olduğu gibi İpek'te cep telefonları ile

ilgili iddia edilen yasa dışı etkinliklere ilişkin soruları sordu.

İdarede olan partiler belirli nedenler yüzünden kendi bakanlıklarında çalışmakta olan iş arkadaşlarına soru sormamaktadırlar. Ama geçenlerde LDK bir muhalefet gezisinde bulunarak bir oturumda beş soru sordu ve bu sorular yanıtlanırken bakanlar tarafından LDK'ya alaylı yanıtlar verildi.

UDE-NDI'nın 85 Kosova Meclisi milletvekili arasında yapmış olduğu ankette, milletvekillerin % 96'ı denetimin gerçekleşmesi için Soru Döneminin önemli bir mekanizma olduğu % 100'ü ise Soru Döneminin kamuoyunun Meclis çalışmaları ile tanıtılmalarında iyi bir iş yaptığıyla uzlaşmaktadır. Hükümetin kamuoyuna sorumlu olmalarının çok önemli bir öncelik olduğunu saymaktadırlar.

Yönetmelikte yapılan değişikliklere önem kazandırmak amacıyla, bir Parlamento Grubu ya da altı (6) kişi Başbakan veya bir Bakandan kamu için önemli olan tek bir konu hakkında Gensoru Tartışmalarını isteyebilir. Tartışmalar iki saat kadar sürebilir. Gensoruya ilişkin tartışmalar istemi şimdiye kadar reddedilmiş değildir ve şimdi de standard Gündem sırasının bir parçasıdır. Gensoru istemi için görevli olan Bakan Parlamento önünde kendi eylemlerini savunmalıdır. 15 Haziran tarihinde yapılan ilk tartışmada Başbakan Ceku konuşmasında kendi eylemlerini savunarak, Aileler ve Kahramanlar, malüller, eski savaşçılar ve Kosova Kurtuluş Savaşı üyeleri ve Savaşın Sivil Kurbanları Aileleri Yasasının imzalanması konusunda söz etti. Başbakanın Meclis

önündeki sunumu ve bu yasa ile ilgili herhangi bir anlaşmazlığın olduğu durumunda kamu önünde özür dilemesi onun eylemlerinin dürüst bir açıklaması olarak değerlendirildi. Öyle ki şimdiye kadar gensoru ile ilgili üç tartışma yapıldı.

UDE-NDI Balkanlarda diğer parlamentolara ilişkin formal olmayan bir anketi de düzenledi. Değişiklikler kabulünden sonra Kosova Meclisi yüksek bir şeffaflık ve sorumluluğu göstermektedir.

Kosova'nın, kendi Meclisi'nde yapılan son demokratik yenilikler konusunda gururlu olması için çok nedenler vardır.

David Payne UDE Yasama Programı Müdürüdür. Çin'de ticari komisyoneri olarak atanmadan önce çok sene Kanada'nın Quebec kentinde milletvekiliydi.

Avrupa'nın dört büyük parlamentosu tarafından Kosova Meclisi'ne destek

Jacques Roger-Machart, Projenin Ekip Lideri ve Fransa Ulusal Meclisi Eski Başkan Yardımcısı.

Institut International
de Paris La Défense

23 Mayıs 2006 tarihinde, Meclis Başkanı Kolë Berisha, Avrupa İmar Ajansı (AIA) tarafından kurulan ve Fransa, Almanya, Belçika ve Slovenya'dan oluşan dört ulusal meclis konsorsyumu ve 'Institut International de Paris La Défense' tarafından gerçekleştirilen "Kosova Meclisi'ne Destek" Projesini tanıtmak amacıyla bir basın toplantısı düzenledi.

Güvenlik Konseyi'nin Kosova'ya yeni statüsü saptamasına değin yeni rezolasyonun arifesinde, Avrupa'nın dört değişik parlamentosu tarafından sunulan resmi destek Kosova Meclisi'nin uluslar arası tarafından tanınmasının bir işaretidir. Konsorsyum üyelerinin Kosova Meclisi ile partnör olarak çalışacakları ve eşit esaslar üzere görgüleri ve iyi pratikleri paylaşacaklarına dair mesajları oluşturuyordu. Bu çalışmalarda ne bir hususi hocalık ya da gözetleme, ne de herhangi bir modelin dışardan getirilmesi söz konusu olmayacaktır; Kosova Meclisi'ne önerilen tek şey sorumluluğun Başkanlık, Komisyonlar, Parlamento Grupları ve Sekreterliğe bırakılarak kendimodernParlamentolarını geliştirmeleri doğrultusundaki yollar konusunda bizaat kendileri karar vermeleridir.

1. Meclis, Kosova'nın demokratik enstitülerinin esasıdır

Biri Kosova Anayasal Çer-

çevesini, Batının diğer anayasası ile karşılatırdığı zaman, tüm diğer devletlerde, değişik seçimlerden gelen iki Konseyin var olduğu, ABD ya da Fransa'da gibi bazı devletlerde doğrudan doğruya seçilmiş olan Başkanın göreve geldiği görülmektedir. Şu anda Kosova'da demokratik yasallığın sadece bir kaynağı vardır –seçilmiş olan Meclis -ki bu Meclis Kosova Başkanını ve Hükümetini atamakta, yasaları onaylamakta, idareyi kontrol etmekte ve başka.

Enstitülerin iyi bir şekilde çalışmaları amacıyla bu Meclisin çok demokratik ve şeffaf bir şekilde çalışarak ayan ve sürekli olan Yönetmeliği gerçekleştirerek uygun olan bir gündem sırasına göre çalışması ve olanaklar dahilinde tarafların rızasıyla Başkanlığın liderliğinde tartışmaları gerçekleştirilmesi çok önemlidir. Sekreterlik, Başkanlığın kontrolü üzerine çalışarak, milletvekillerinin kendi görevlerini gerçekleştirmeleri doğrultusunda Sekreterliğin yeterli derecede kalfiyeli personele ve araçlara sahip olması gerekir.

Bu, AIA Projesinin ilk unsurunun Başkanlığa, Komisyonlara, Gruplara ve Sekreterliğe desteği demektir. Konsorsyumun Parlamento üyelerine yapılan etüd turları, görgülerin paylaşılması amacıyla yapılmıştır. Ve dıştan

ge-len uzmanlar Kosova'ya "iş üzere " kısa süreli ziyaretlerde bulunmuş, Meclis'te bulunan kilitsel uzmanlardan oluşan sürekli ekip Meclis'e günlük destekte bulunmaktadır.

2. Modern bir Kosova'ya, Avrupa standartlarına uyumlu olan yasalar gerekir

Bağımsızlık ve AB'ye üyelik süreci perspektifinden hareket ederek, Kosova'nın Avrupa standartlarına uyumlu olan ilgili ve uyumlu yasaları kabul ederek modern bir devlet strüktürlerini inşa etmesi gerekmektedir. Bu ise çok yasa getirmek anlamına değil, iyi yasaları kabul etmesi anlamına gelir.

AIA - EAR Projesi şu anda Komisyonları desteklemekte. Devamda Sekreterlik personeli bunları dikkatle incelemekte ve değiştirmekte (ya-

saların AB standartları ile uyumlu olup olmadığını olduğu gibi onların "acquis communautaires" ile uyumlu olup olmadıklarını kontrol etmektedir) ve Hükümet ya da Meclis üyeleri tarafından önerilen yasa tasarılarını oylamaktadırlar. Diğer uluslar arası partnörler ile birlikte daha doğrusu UDE-NDI ile birlikte yasa tasarılarının var olan yasama ile uyumlu olup olmadığını kontrol etmekte, yasaların gerçekleşip gerçekleşmediğini gözden geçirmekte ve idareyi kontrol etmektedir. Bu, sürekli olan iki kilitsel hukuk uzmanının temel görevidir: Alfons Lentze ve Virtyt İbrahimaga.

33. Demokrasi sadece belli yıllarda yapılan oylama değildir; o, sivil toplum ile günlük bir interaksiyon-etkileşme sürecidir

Özellikle komunist sonrası bir kültür içeriği içerisinde gerçekleştirildiği takdirde uluslar arası ölçütler her yıl şeffaf seçimlerin formalitesi ile memnun edilebilir. Bu arada Meclis sadece formal olarak kararlar onaylama ile uğraşırken siyasetçiler ve kamu personelinin "ciddi" olarak çalışmaları gerekir.

Böyle bir şey Proje ve konsorsiyumun felsefesi değildir: Bizim Yönetmeliğimiz Meclis ile sivil toplum arasında interaksiyon hedefini vurgulamaktadır. Böyle bir süreç, yaşayan bir demokrasi anlamına gelir. Milletvekillerinin bireysel olarak seçmenler ile diyalog kurmaları, Parlamento Gruplarında tartışmaların yapılması, Komisyonların çalışması (alanlarda kamuya açık oturumlar, uzmanların yer almaları ve başka), Hükümete soru sorma, araştırma komisyonları, medya ve Meclis'in kamu ile ilişkileri, Meclis çalışmalarına kamuoyu yaklaşımı demektir. Aslında Meclis ile sivil toplum arasında sürekli bir interaksiyon sürdürülmektedir.

Böyle bir şey, Projenin üçüncü komponentinin özel bir hedefini oluşturmaktadır. Bu aynı zamanda eylemlerin büyük bir kısmının sivil toplum ile uğraşmakta oldukları iki diğer alanın önemli bir konusunu da oluşturmaktadır. Bu esas hedef, Projenin 24 aylık çalışması sırasında daha da ayan olarak ortaya çıkacaktır.

İdare Komisyonu, üç aylık dönemlere ait Çalışma Planları yönlerini onaylama için oluşturulmuş ve 22 Mayıs tarihinde kurulmuştur. Meclis başkanı Kolë Berisha'nın dış ülkelerde olması yüzünden bu ilk toplantıya Sn Sabri Hamiti başkanlık etmiştir.

Tüm Başkanlığın ve Sekreterlik şeflerinin bu Komisyon çalışmalarına katılmaları önem arz etmektedir. Demek oluyor ki tüm enstitü yapılarının katılması sağlanmıştır: çoğunluk ve muhalefet, milletvekilleri ve sivil görevliler. Sözleşme Yetkilisi olarak niyahi kararı getiren AIA- EAR yanı sıra, şunların da katılımı aynı zamanda önemlidir: AB Komisyonu temsilcisi; Proje diğer bağışçılar ile USAID ve UDE-NDI sıkı bir işbirliğinde olduğu için; Konsorsiyum temsilciler: Institut International de Paris La Defense ile birlikte tüm dört Parlamento oradaydı..

Birinci toplantıda, Eylemlere ilişkin tüm Plan ve 4 Ekim 2006 tarihine kadar Çalışma Planı da dahil olmak üzere Başlangıç Raporu kabul edildi. Gelecekteki Çalışma Planı Eylül ayının sonu için planlaştırılan G.K. toplantısında önerilecektir.

İlk eylemler iki Hukuk Uzman tarafından yasama sürecine sunulan destek ile devam etmekte ve aynı zamanda Sekreterliğin belirli ünitelerine etüt turları ile (Almanya'da ve Fransa'da Yasal Departman ve Belçika'da Personel Departmanı) ve kısa süreli uzmanlar misyonu (Meclis Bütçesinin hazırlanmasına yardım eden ve Slovenya'dan gelen uzmanlar, Güvenlik ve Acil Durumda hareket eden Komisyon çalışmalarına yardım eden ve Fransa'dan gelen uzmanlar, Basın ile Yayınlar konusunda yardıma gelen Belçikalı uzmanlar) ile sürdürülmektedir.

Bu eylemler, Başkanlık ile Meclis Sekreterliği ihtiyaçlarına yanıt vermek amacıyla ASI partnörlüğünde gerçekleştirilecektir.

2006 yılına ait müzakereleri destekleme programı

2006 yılına ait olan Müzakerelerin Desteklenmesine değin program çerçevesi içerisinde AGİT, 12 Temmuz tarihinde NATO'nun eski sözcüsü ve şu anda Genel Sekreterin Özel Ofisinde Siyaset Planlaması Müdürü görevinde bulunmakta olan Dr Jamie Shea ile medya ile kamunun medyaya yakın olması konulu yuvarlak masa toplantısını örgütledi. Yuvarlak masa toplantısı medya kapsamına sahip olan azınlık topluluklar da dahil olmak üzere tüm politik partilerinden gelen Kosova siyasetçilerini hedef aldı. Bu yuvarlak masa toplantısının hedefi, medya ile nasıl hareket etme gerektiği ile ilgili öğütler ile temin edilmesi ve statüs konuşmaları süresince irtibat stratejisinin nasıl geliştirilmesi ve statüsün belirlenmesinden sonraki dönem için nasıl bir şekilde hazırlanılması gerektiği konusunda bilgiler verildi. Dr. Shea ek olarak Başbakan Agim

Çeku, GSÖT Vekili Steven Schook ve ORA lideri Veton Surroi ile de görüşmelerde bulundu.

2006 yılına ait olan Müzakereleri Destekleme Programının bir parçası olarak AGİT 9 Haziran tarihinde Sırp olmayan azınlık topluluklar için problemin çözümü ve müzakereler becerileri çalışma atölyesini düzenledi. Çalışma atölyesini ABD'den Sn David Steele ve Bosna Herseg'den Sn Vjekoslav Saje gerçekleştirdi. Çalışma atölyesi süresi içerisinde problemlerin çözümü ile ilgili önemli olan içerik yönleri, liderlik becerileri ve ilişkiler incelendi.

Komşular ile görgülerin paylaşılması

Petra Blaess, İstikrarlık Paketi'nin Parlamento İşbirliği Kıdemli Danışmanı

"Milletvekilleri her zaman dış ülkelere yolculuk yapar" – geleneksel ilim-akıl, yargı ve ağlaşı olmak üzere bu görüş tüm dünyada ortak olarak hüküm sürmektedir. Bu stereotip altında ne yatmaktadır? Milletvekillerinin yolculuk yapmaları için çok iyi nedenler vardır. Değişik bilgi alanlarına sahip olan profesyoneller ile görgüleri paylaşmak, birbirlerinden bir şeyler öğrenmenin çok faydalı olduğunu belirtmekler ve bu çalışmalarının bileşik ve yegane olmasının göz önünde bulundurulması nedeniyle bu özellikle milletvekilleri için bir gerçektir. Herşeye rağmen onlar kendi ülkelerinde profesyonelleri oluşturmaktadırlar.

Değişik ülkelerden gelen milletvekillerinin bir araya geldiklerinde birbirlerine soracakları çok sayıda sorular vardır:

"Parlamentonuzda kamuya açık olan toplantıların yapılmasına ilişkin çalışmalar ne düzeydedir?"

"Parlamentonuz, hükümetin güvenlik sektöründeki etkinlikler denetimini nasıl yapmaktadır?"

"Diğer Komisyonlara kıyasla Komitenizin – Komisyonunuzun Avrupa'ya entegrasyon konusundaki statüsü nedir?"

Demokratikleşme derinleşirken ve Avrupa – Atlantik bütünleşme süreci devam ederken Güney Doğu Avrupa parlamento üyeleri için parlamento işbirliğine ilişkin yöresel boyut çok daha önem arz etmektedir. AB'ye üye olmanın temel koşullarından biri yöresel işbirliğinin kurulmasının oluşturduğu belirtilmektedir. AB'ye üye olmak için daha güçlü bir yöresel parlamento işbirliğinin temin edilmesi en önemli önkoşullar arasında yer almaktadır.

2005 yılından beri Güney Doğu Avrupa İstikrarlık Paketi için en önemli hedeflerden birinin parlamentolar arasında işbirliğinin temin edilmesi olduğunun belirtilmesinden sonra bu alandaki olanaklar artırılmış bulunmaktadır. Aynı zamanda 2005 yılında da İstikrarlık ile Birleşme-Asosiyasyon Sürecine katılmakta olan devletler Avrupa'ya Entegrasyon Parlamento Komisyonlarının kurulmasını belirtti. 2004 yılından itibaren Karadağ Parlamentosu parlamento başkanlarını veya buna benzer parlamento komisyonları üyelerini bir araya getiren Cetinye Parlamento Forumu örgütlenmektedir. Güney Doğu İşbirliği Sürecinde aynı zamanda parlamento sözcülerinin yıllık toplantıları tertiplenmektedir.

Karşılıklı ikili ve yöresel işbirliği etkinlikleri, Güney Doğu Avrupa Parlamentosu arasında işbirliğinin artırıldığı bir işaretidir. Serbest ticari anlaşmalar, dost visa rejim uygulamaları, örgütlü suçlara karşı savaşımında ortak işbirliğinin yapılması,

ortak enfastrüktürün ve yatırım siyasetinin gelişmesi parlamento işbirliği için önemli olanakları oluşturmaktadır.

Kosova statüsünün hala çözüme kavuşmamış olmasından dolayı, Kosova Meclis üyeleri her zaman inter parlamento toplantılarına katılmamaktadır, ama onlar sık sık uluslar arası konferanslar, eğitim programları ve yöresel parlamento toplantılarına davet edilmektedirler. Son yıllar içerisinde Kosova Meclisi üyeleri Hollanda tarafından temin edilen fon yardımıyla 'Yasama ve Yurttaşlar' Programı Doğu-Batı Parlamento Pratiği Projesine etkin bir şekilde katılmışlardır ve bu projeye sadece yöre milletvekillerini değil, aynı zamanda Sivil Toplum Kuruluşları temsilcilerini de bir araya getirmiştir. Kosova parlamentosu kadın milletvekilleri, çalışmaya-şam-dengesi ve hayat boyunca öğrenmeye ilişkin Almanya tarafından kurulan Kadınlar Güney Doğu Avrupa Parlamentosu üyeleri işbirliğine odaklanan çalışmalara katıldılar. NATO Parlamentosu Meclisinin son toplantılarına Kosova milletvekilleri delegasyonu da katıldı. Tüm bunlar uluslar arası ve yerel ilişkilerin normalleşmesinin bir işaretidir.

Kosova Meclisi üyeleri sadece yöresel parlamento toplantılarına katılmakla ilişkilerini daha da normalleştirmeyi değil, bu toplantıları Kosova'da da düzenlemek istemektedir. Güney Doğu Avrupa milletvekilleri arasında verimli bir işbirliği teatisi 2005 yılının Haziran ayında Priştine'de AGİT tarafından örgütlenen

Parlamento Denetimine değin Yöresel Yuvarlak masa toplantısı iyi bir örnekti. Romanya, Hırvatistan, Sırbistan ve Makedonya milletvekilleri hükümetin parlamento tarafından denetlenmesine ilişkin başarılı enstrümanlar ile ilgili pratik örnekleri açıklama olanağında idi. Değişik ülkelerden gelen milletvekillerinin hükümet temsilcileri ya da muhalefet veya hükümet parlamento parti yönetim kurulu temsilcileri olarak beraberce çalışmalarını görmek çok ilginçti. Tüm parlamento üyeleri kendi parlamentolarındaki çalışmalarını ne kadar daha etkili bir şekilde yapmak için yeni ve taze fikirler ile kendi ülkelerine döndüler. Kosova Meclisi aynı zamanda 25-27 Haziran tarihleri arasında Mitroviça'da AGİT tarafından örgütlenen ikinci Yöresel Parlamento Konferansının evsahipliğini yaptı. (bu konferans Güvenlik denetimine odaklanmıştı). Bu Konferans sadece verimli olan fikirler ile görgüleri değil, aynı zamanda komşu ilişkilerinin normalleşmesi doğrultusundaki bir adımı daha oluşturacaktır. Bunun zamanında ele alınması amacıyla komşu parlamentolar ışarkadaşlarının yolculuk yapmaları gerekecektir-böyle bir harekette bulunmaları için de Nedenleri olacaktır.

Petra Blaess

Kosova Meclis Başkanının AGİT Kıdemli Danışmanı

İstikrarlık Paketi'nin Parlamento İşbirliğine değin Kıdemli Danışmanı

Alman Bundestagı Üyesi, Alman Bundestagı Başkan Yardımcısı, 1998-2002

Avrupa Birliği'ne üyelik hızlandırılıyor

Alfons.B. Lentze, 'Kosova Meclisi'ne daha fazla destek' projesi Danışmanı. AB tarafından kurulan bu proje, AİA tarafından idare edilen ve Almanya, Belçika, Fransa, Slovenya Meclisi Konsortiumu ve Instituté International de Paris la Defenc tarafından gerçekleştirilmiştir.

Kosova Meclisi websitesinde de belirtildiğine göre, Kosova Meclisi Uluslar Arası İşbirliği ve AB'ye Üyelik Komisyonu, Anayasal Çerçeveye dayalı olan hükümleri esas alarak, GÖK ile uluslar arası işbirliğini konu alan tüm konuların tartışılması için sorumludur; Meclis için olduğu gibi Kosova'da var olan diğer kurumlar uluslar arası işbirliğine değin genel stratejinin geliştirilmesi, özellikle de bu organın diğer ülkeler parlamentoları ile işbirliği yapması olduğu gibi çeşitli düzeylerde inter parlamento enstitüleri ile işbirliğin yapılması, Kosova kurum ve kuruluşlarının uluslar arası işbirliği konusunda çalışmalarının başarıyla gelişmesinin denetlenmesi ve özellikle de Kosova'nın nihayi statüsü sürecinin Kosova vatandaşları istekleri ile kendi gelecekleri hakkında

kendilerinin karar vermeleri sürecinin hızlatılması bunlar arasında yer almaktadır.

Bu Komisyon kendi adında AB'ye üye olma yönelimi ifade etmesine rağmen, Meclis web sayfasında da işaret edildiği gibi, komisyon toplantılarında aynı şey yeterince gözlemlenmiyor. Galiba Komisyon AB'ye üye olma ile ilgili özel stratejiler yerine daha fazla genel olarak uluslar arası işbirliğine ve Kosova'nın nihayi statüsüne odaklanmaktadır. Bu yöndeki belirsizlik Kosova Meclisi Yönetmeliğinin 48. Kuralından da kaynaklanmış olabilir. Bu Yönetmelikte Komisyonun adı şöyle geçmektedir: Uluslar Arası İşbirliği ve Avrupa - Atlantik Entegrasyonu Komisyonu. Ama Şekspir'in "Romeo ve Juliet," oyununda belirttiğine göre "Adta ne var?gül diye

adlandırdığımız isimde. Diğer ismin da hoş bir kokusu olabilir." Burada Juliet, Romeo'ya adın yapmacık ve anlamsız bir anlaşma olduğunu ifade eder.

Uluslar arası işbirliği ile nihayi statüsü göz önünde bulundurarak Komisyonun, AB'ye üye olma ile ilgili Meclis'in siyaseti ile stratejilerinin önemini azaltmamalıdır. Öyle ki Başbakanın AB'ye üye olma konusunda yeni bir Ajansı, Komisyonun, İstikrarlık - Birleşme Süreci Mekanizmalarını destekleyerek Kosova'nın Batı Balkanlara ait olan AB siyasetinde ayrı bir yeri olduğunu vurgulamaktadır. 2002 yılının Kasım ayında kurulan bu mekanizmalar, Kosova enstitülerinin devamlı olarak finansi destek, siyaset ile ilgili danışmaların yapılması, ticari sözleşmeler ve AB standartlarının gözetlenmesine ilişkin İstikrarlık - Birleşme Süreci gibi kilitsel elemanlardan yararlanmayı olanaklı kılmaktadır. Bu mekanizma yardımıyla Kosova'nın AB'ye üye olması için gerekli olan strüktürel reformların yapılması için olduğu gibi enstitülerin kurulması doğrultusunda Avrupa siyaseti ile pratiklerinin kurulmuş olduğu hedef ile ilkeleri bilinci artırılmış bulunmaktadır. Ajans yardımıyla Komisyon, GÖK ile vatandaşların AB'ye üye olmaları sürecini yönetebilir, koordine edebilir ve gözetlenmesini temin edebilir. Komisyon yardımı ile İstikrarlık ile Birleşme Sürecinden

çıkacak olan önerilerin yerine getirilmesi olduğu gibi özellikle de IBM (STM) önerileri durumunda Kosova'ya ait olan standartların gerçekleştirilmesinde bakanlıklarda teknik gözetleme konusunda koordinasyonun sağlanması temin edilmektedir.

Kosova Meclisi Uluslar Arası İşbirliği ve AB'ye Entegrasyon (Avrupa-Atlantik Entegrasyon) AB'ye Entegrasyon Ajansı ile çalışmaların güçlendirilmesi doğrultusunda kendi görevleri ile sorumluluklarını gözden geçirebilir.

AB İstikrarlık ve Birleşme Süreci (SAP) çerçevesi içerisinde Ajans ile ilgili AB normaları ve standartları ile pratiklerin ve yasama etkinliklerinin uyumlaştırılması doğrultusunda hükümet eylemlerinin kordinde edilmesi ele alınarak, Kosova'nın Avrupa Entegrasyon süreçlerine katılımı için ekonomik, sosyal ve diğer reformlar ve kapasite yapılanması kolaylaştırılabilir. Komisyon, UNMIK ile Kosova hükümetinin AB'ye üye olmasına ilişkin AB İstikrarlık ve Birleşme Süreci çalışmalarına katılıp bu çalışmaları izleyebilir. Ajans, AB normaları ile standartlarına yaklaşma yönünde Hükümet etkinliklerinin geliştirilmesi önerilerini görüşerek AB siyaseti ve kararlarının olduğu gibi pratik etkilerin daha iyi anlaşılması ve geliştirilmesi yönünde çaba harcayacaktır. Ajansın, Hükümete ilişkin Kosova'ya ait olan AB İstikrarlık ve Birleşme Süreci

İzleme Mekanizmalarının (STM) zamanında hazırlanması çalışmalarını izlemesi gerekir. Ajans ile işbirliği yaparak ilgili AB normaları ve standartlarına yakınlaşmanın temin edilmesi doğrultusunda genel Hükümet programının denetlenmesi konusunda işbirliği yapabilir. Aynı zamanda Ajans ile işbirliğinde bulunarak standartların gerçekleştirilmesi sürecini olduğu gibi Avrupa Partnörlüğü ve İstikrarlık ile Birleşme süreci ihtiyaçlarının gerçekleştirilmesi sürecini denetleyebilir. Ajans yardımıyla, ilgili bakanlıklar ve UNMIK ile işbirliği yaparak Kosova'ya ait standartların ve AB İstikrarlık ve Birleşme Süreci önerileri izlenebilir. Kosova'nın AB İstikrarlık ile Birleşme Sürecine katılımı ve Kosova'ya ait olan standartların gerçekleştirilmesine ilişkin AB yasaması ve siyaseti gelişmelerini gözetleyebilir. Ajans ile, hükümet kapasite-lerinin yasama uyumu ve *acquis communautaire* ile uyumu olduğu gibi yasa ile uyumu alanındaki öncelliği olan önerileri görüşebilir. Ajans ile birlikte bu gibi bir yasamanın *acquis communautaire* ile uyumlaştırılmasının temin edilmesi için GÖK yasamanın hazırlanmasını denetleyebilir. AB siyaseti ile gelişmeleri alanında incelemelerde bulunarak önemli olan etüdler ve incelemeler konularında ilgili enstitüler ve uzmanlar ile işbirliğinde bulunabilir. Komisyon, ilgili AB enformasyonlarını toplayıp dağıtabilir, AB konularına ilişkin enformasyon kampanyalarını örgütleyebilir. Aynı zamanda AB, Ajanstan, İstikrarlık ve Birleşme Süreci ve AB gelişmeleri hakkında brifing paketlerini hazırlamasını is-

teyebilir. Hükümetten ilgili AB yasamasını ve evraklarının tercümesini ve koordine etmesi ile ilgili çalışmaları örgütlemesini, GÖK yasamasını gözden geçirip tercüme edilmesi ile ilgili çalışmaları koordine etmesini ve bu evrakların AB standartları terminolojisi ve sözlüğünün *acquis communautaire* ile uyumlaşmasını isteyebilir. Ajans ile Finansi ve Ekonomi Bakanlığı ve diğer ilgili Hükümet organları ile işbirliğinde bulunarak koordinasyonda bulunabilir. Bunun yanı sıra, AB'ye uyum sağlama konusunda *bağışçılar finansi*, pratik ve uzman yardımında bulunarak AB'ye üye olma konusunda yardım programlarının gerçekleştirilmesine ve bununla ilgili veri programının hazırlanmasına yardımda bulunabilir.

Komisyonun sıralı esaslar üzere AB'ye üye olma ve stratejiler ile siyasetin geliştirilmesi konusunda Ajans ile müzakerelerin başlatılmasını davet etmek isterdim.

AB—buna üye olan devlet üyeleri ile birlikte — etnik barışın geliştirilmesi, Batı Avrupa standartlarına dayalı olan demokrasi modelinin güçlendirilmesi ve Kosova'da ekonomik büyümenin desteklenmesi doğrultusunda ana aktörlerden biri olarak sayılmaktadır. AB, özellikle Balkanlardaki ülkeler için ilgilenmekte ve Kosova da dahil olmak üzere bu ülkelerin geliştirilmesi Avrupa'ya doğru yaklaşması doğrultusunda stratejileri geliştirmek için ilgi göstermektedir. İleriye doğru hızlı gitmeyi sağlayan bir havuç misali, bazı kimseler AB üyelik prospektini ifade

etmek ister. Kosova için en önemli olanı Kosova'nın kendi kenttaşlarına AB üyesi olmasını temin etmesidir. Kosova için AB üyesi olma ne demektir? Kosova'nın Avrupa strüktürlerine olmasının teşvik edilmesi, gelecek ve başarıya doğru teşvik anlamına gelir. Çünkü bu, Kosova reformuna hizmet etmekle birlikte yöresel entegrasyona hizmet edecektir. Avrupa Konseyi, Balkan ülkelerinin bütünlüklü olarak Avrupa Birliği'ne entegre olmaları ve bu ülkelerin Avrupa'nın politik ile ekonomik akımı içerisinde olmasını hedeflediğini onaylamış bulunmaktadır.

Galiba bazı siyasetçiler bunu unuttuyor—AB üyeliği sadece, AB üyesi olan tüm ülkelerin anlaşması ve üyelik anlaşmasının onaylanması ile gerçekleşebilir. AB üyesi olan devletler kendi arasına yeni üyeleri sadece o ülkelerin AB ile işbirliği yaptığı durumlarda aralarına almak için ilgi gösterebilirler. Hedef ise ticari, ekonomi gelişim, tüm bireylerin eşitliği, eğitim ve araştırmaların-incelemelerin yapılması, yöresel işbirliği ve sivil toplum diyalogunun gerçekleştirilmesidir. Tüm bunlar Kosova'nın AB akımına dahil edilmesinin temel önkoşullarıdır.

Evet biz Kosova'nın AB'ye entegre edilmesinde Kosova'nın gelecekteki statüsüne ilişkin sürdürülmekte olan müzakerelerin önemli olduğunu da unutmamalıyız.

Tabii ki Kosova'nın AB üyesi olması bazı siyasetçiler tarafından kullanılan bir havuç olabilir. Gözü kapalı olarak bu havuca doğru koşmakta dikkatli olmamız gerekecektir. AB üyeliğinin,

sadece saptanmış olan koşulların yerine getirilmesiyle gerçekleşeceğini vurgulayarak barışın, etnik toleransın, ekonomik reform stratejilerinin temin edilmesiyle olduğu gibi, milliyetçiliğin, devletin kurulması koşullarında belirli politik çevreleri oportünizminin azaltılması, ekonomik güvensizlik ile etnik grupları ve azınlıkların politik bölücülüğünün azaltılmasıyla gerçekleşebileceğini bilmemiz gerekir.

Bu konunun aydınlık yönüne bakıldığında AB Kosova'nın AB üyesi olması süreci doğrultusunda kendisini desteklemek için burada olduğunu belirtmek gerekir. O Kosova'ya ait olan kendi siyasetini saptayacaktır. 2006 yılının Ocak ayında onaylanan Avrupa Partnörlüğü ile AB Kosova yetkililerine ayan bir mesaj göndererek, BM standartlarının yerine getirilmesinin sadece Kosova'nın nihayi statüsünün saptanması

için yolun açılması değil, daha uzun bir süre için Kopenhag politik kriterilerinin yerine getirilmesi içindir de aynı zamanda. Kriteriler, bir ulusun AB 'ye katılması için gerekli olan koşulları doldurup doldurmadığını tanımlayan kuralları oluşturmaktadır. Bu kriteriler devletin demokratik idare ve insan haklarını korumasını olduğu gibi piyasa ekonomisinin işleme ve onun AB görevleri ve hedeflerini kabul etmesini gerektirmektedir.

Günlük siyasette de gördüğümüz gibi, AB gelecekteki uluslar arası katılım çerçevesi içerisinde hareket gücü olmayı hedeflemektedir.

Yeni Anayasa'nın tasarlanmasına değin yuvarlak masa Kosova'da demokratik değerlerin geliştirilmesine yardım edecektir

Dillon Case, AGİT Kosova Misyonu

Kosova'nın nihayi statüsüne ilişkin sürdürülmekte olan müzakerelerin nasıl bir sonuçla sonuçlanacağına bakılmayarak, Kosova'nın geçici anayasası - BM'nin 2001 yılına değin GÖK Anayasal Çerçevesini - sona erdirecektir.

Bunun için Kosova liderlerinin güçlü bir demokratik enstitüsünü güçlendirecek ve insan haklarını koruyacak olan yeni bir anayasanın tasarlanması sürecine katkıda bulunmak için hazır olmaları gerekir.

Kosova'yayardımda bulunmak ereğiyle AGİT Kosova Misyonu, Anayasa konularına dair parlamento ile uzmanlardan oluşan bir yuvarlak masa toplantısını düzenledi. Yuvarlak masa toplantısı, içinde bulunduğumuz yılın 20 -22 Temmuz tarihleri arasında eski Yugoslav Cumhuriyeti Makedonya'nın başkenti Üsküp'te yapıldı.

Fikirlerini paylaşmak amacıyla tüm Kosova toplulukları temsilcileri, geçici kurumlar, Kosova Meclisi ve çeşitli yöresel ve uluslar arası Anayasa uzmanları Üsküp'te bir araya geldi.

Açılış konuşmada bulunan Misyon Şefi Ambassador Werner Wnendt, katılımcılara şöyle konuştu: "AGİT, Kosova enstitülerine sunmakta olduğu katkısının bir devamı olarak bu olayı örgütlemektedir. Bu yuvarlak masa toplantısının hedefi, becerilerinizin, profesyonelliğinizin ve bilginizin

daha yüksek bir düzeye ulaştırmaktır."

"Dünyanın diğer bir yerinde iyi pratiklere ve yüksek düzeyde olan uzmanların sunacağı bilgilere dayanarak, siz anayasal sürecine iyi bir şekilde odaklanmış olacaksınız."

Geleceğe hazırlanmak

Ambassador Wnendt aynı zamanda konferansın, statüs konuşmalarının etkilenmesi için değil, Kosova topluluklarının statüs sonrası durumu için hazırlanmasını amaçladığını belirtti.

Katılımcılar insan haklarının korunması, güç paylaşım sistemleri, anayasanın gerçekleştirilmesi, güç ile enstitülerin nakli gibi temel anayasal içerikleri görüştü.

"Özellikle enstitüler için ilgi göstermekteyim, çünkü benim ve iş arkadaşlarımda hedefi gerektiği şekilde çalışan ve etkili bir hükümet," dedi Kosova Geleceği İttifakı mill-etvekili (AAK) Gjylnaze Syla.

"Anayasanın tasarlanması süreci onun içeriği kadar önemlidir. Yuvarlak masanın, anayasanın tasarlanması süreci kapısını açmasını dilerim"

Fikirlerin açık teatisi

Konferansa katılanlar aynı zamanda, sürecin tasarlan-

masında çok iyi bir pratiği sunmakla birlikte, içerik ile yaklaşımların açık teatisini olanaklaştırdığı için yuvarlak masa toplantısına övgüler yağdırdılar.

“Bazan eğitim tek yönlü bir süreç olabilir, ama yuvarlak masanın çetin -zor konulara yaklaşması için bu format tüm katılımcıların görüşlerini ve sonuçlarını istemektedir.” dedi çatışmalara maruz kalan ülkeler ile bölgelere serbest yasal yardım temin eden Ateni Uluslar arası Hukuk ve Politika Grubu (PILPG) anayasal uzmanı Fredrick Lorenz .

Anayasa el kitabı

Avrupa ile ABD uzmanları AGİT ile birlikte konferansın çatışma sonrası anayasa el kitabının yazılması ve bununla ilgili konuşmaların yapılması konusunda konuştular.

116-sayfalık el kitabı 150 Anayasanın sekiz konusal bölümünü bir araya getirerek

giriş hükümlerinden azınlık haklarının korunması konularını kapsamaktadır. Bu bölümler değişik değişme prosedürlerini, yasama, idare ve adli strüktürleri, seçim sistemlerini sunarak dayanıklı

bir tasarımın gelişmesini temin eden örnek-numune bir dili temin etmektedir.

Arnavut, Sırp ve İngiliz dili üzere hazırlanmış olan el kitabı kopyaları yuvarlak masa toplantısına katılan 65

katılımcıya verildi.

Teori ile pratiğin uyumu-karşılaştırılması

En iyi bir şekilde hazırlanmış olan Anayasa'nın bile Kosova sorunlarını çözeceği hayaline kimse kapılmamaktadır. Tarih boyunca teori ile pratiğin uyumlaştırılmasının zor bir görev olduğu kanıtlanmış bulunmaktadır.

“Bu evraka tecrit olarak bakılmamalı,” dedi PILPG Lorenz. “Bunun kamuoyu desteğine ihtiyacı vardır ve onun gerçekleştirilmesi için görevlilerin ve hükümetin onu desteklemesi gerekir”

Fikir teatisi AGİT ile diğerleri tarafın araç, beceri ve bilgilerinin temin edilmesiyle, Kosovaşimdi daha demokratik bir toplum yaratmak ve onu yaşatmak için araç ve kuvvet toplamaktadır.

Meclis'te son gelişmeler

Franklin De Vrieze, OSCE Mission in Kosovo

Meclis reformları kabul etti

Meclis çalışmalarının geliştirilmesi ve hükümet çalışmaları denetiminin güçlendirilmesi amacıyla 1-2 Haziran tarihleri arasında yapılan Meclis genel kurul oturumunda hemen hemen oybirliğiyle yeni Meclis başkanı tarafından hazırlanan ve sponzörlüğü yapılan kapsamlı reform paketi ve Meclis Standartlar Planını kabul etti. Diğerleri arasında, özellikle sıralı sorular ve yanıtlar dönemine değin hükümler hoşgörüle karşılandı. Haziran, Temmuz ile Ağustos aylarında düzenlenen genel kurul toplantıları süresince hükümette çok sayıda soru soruldu. Şimdiye kadar tüm sorular yanıtlandı. 23 Haziran tarihinde, ASI partnör örgütleri reform paketinin desteklenmesi amacıyla ortak bir seminer düzenlendi. Ulusal Demokratik Enstitüsü (NDI), AGİT Kosova Misonu ve Meclis'te kurulmuş olan AİA-EAR projesi Meclis üyelerine Meclis'te soru zamanı ile gensoru tartışmaları ile ilgili en iyi pratikleri ve somut tavsiyeleri sundu.

PDK, Başbakan Çeku'nun "Savaş Gazileri Yasası"-na karşı geldi

15 Haziran tarihinde düzenlenen genel kurul toplantısında, KKS (UÇK) Savaş Gazileri, Savaşta Kurban Veren Aileler ve Savaş Sivil Kurbanları Yasası'nın yürürlüğe koyulması görüşülürken bir gensoru tartışması düzenlendi. PDK Parlamento Grubu adına Sn Jakup Krasniqi tartışmaları açarak Yasanın onaylanmasından sonra yapılan değişiklikleri ileri sürerek bu değişikliklerin 'yasayı imzalamak değil onu gerçekleştirmek yetkisine sahip olan' GSÖT ve Başbakanın yetkilerini kötüye kullandıklarını iddia etti. Başbakan Agim Çeku yasanın önemini göz önünde bulundurarak yasayı sembolik bir jest olarak imzaladığını belirtti. Yasada yapılan değişiklikler için onun imzalanmasından sonar haberdar olduğunu belirterek GSÖT'den acilen bununla ilgili açıklama istediğini belirtti. Bu konunun Nev York'ta BM Yasal Ofis tarafından görüşüldüğünü belirterek ve kendisinin sadece Meclis'te kabul edilen Yasa şeklini kabul edeceğini sözlerine ekledi. Çeşitli parlamento gruplarından gelen üyeler konu ile ilgili ifadelerde bulundu

Avrupa Parlamento Delegasyonu Kosova'yı ziyaret etti

21 Haziran tarihinde Sn Doris Pack başkanlığında olan ve Güney Doğu Avrupa SEE Ülkeleri ile İlişkiler Komisyonu, Dış İşleri Komisyonu ve Güvenlik ile Savunma Alt Komisyonundan oluşan Avrupa Parlamentosu (AP) Kosova'yı ziyaret etti. AP delegasyonu AB Komisyonu ve UNMİK temsilcileri ile birlikte Meclis Başkanlığı ile geniş kapsamlı bir toplantı düzenledi. Toplantı sırasında ele alınan konular genelde Kosova'da politik

durum, ve özellikle de statüs tanımlamasına ilişkin sürdürülme-kte olan müzakereler, desantralizasyon-ademi merkezîyetçilik, uluslar arası topluluk katılımı ve standartların yerine getirilmesi doğrultusunda kaydedilen ilerleme üzerine yoğunlaştı. Kosova Sırlarının enstitülere katılmamaları konusu da ele alındı. İki delegasyon inter parlamento ilişkilerinin sıralı esaslar üzere hızlandırılması çıkarını onaylayan ortak bir ifadeyi de kabul etti.

GSÖT Søren Jessen-Peterson Meclis'te veda konuşması yaptı

29 Haziran tarihinde GSÖT Søren Jessen-Petersen Kosova Meclisi genel kurul toplantısında bir veda konuşması yaptı. Kosova statüsü konusunun bu yıl çözüme kavuşacağı ile ilgili derin bir inancını belirterek, Jessen-Petersen gelecekte yapılması gerekli olan çalışmaların altını çizdi: Standartların yerine getirilmesinin devam edilmesi, yetkilerin aktarılmasının konsolide edilmesi ve sürdürülmesi, ekonominin gözden geçirilmesi, çok uluslu bir toplumun temin edilmesi, yasalara saygının gösterilmesi ve statüsün aydınlığa kavuşması. Statüs konusunda konuşurken, görevinden ayrılan GSÖT Kosova'nın parçalanmayacağını, statüsün çoğunluk tarafından kabul edilmiş olması gerektiğini ve azınlıkların bazı istemlerde bulunmalarının doğal ve herkesçe anlaşılması gerektiğini vurguladı: "Sizin rüyanız gerçek oluncaya kadar sizi hesaba katıyorum, bu ise tüm diğer topluluklar için hayal olacak; öyle ki hayallerinizin gerçekleşmesi diğerleri için kabus olmamalıdır."

Entegrasyon Grubu üyeleri Meclis Komisyonlarına dahil edildi

2005 yılının sonlarına doğru, Kosova Meclisi temsilcisi olan altı politik parti, Entegrasyon Grubu adını taşıyacak olan kendi Parlamento Grubunu kurmayı kararlaştırdı. Meclis komisyonlarında yeni bir grubun yer alması ile ilgili istem, Meclis Başkanlığında ve parlamento grupları şefleri arasında aylarca yoğun tartışmalara neden oldu. "Politik denge bozulmadan" Komisyonlara yeni grubun dahil edilmesi ihtiyacı, başkanlığın ORA önerisini kabul etmesine neden oldu. Bu öneriye göre her fonksiyonel komisyon üyesi sayısının 12'den 14'de çıkması, daha doğrusu bir muhalefet üyenin ve idarede olan koalisyon üyesinin her sekiz fonksiyonel komisyona katılması gerekir. 29 Haziran tarihinde yapılan genel kurul toplantısında, Entegrasyon Grubu üyeleri de dahil olmak üzere Komisyonların tüm üyeleri onaylandı.

Meclis, hükümetin 100 günlük çalışma raporunu görüştü

14 Temmuz tarihinde yapılan genel kurul toplantısında, Başbakan Agim Çeku hükümetin 100 günlük çalışmalarına

ilişkin raporu sundu. Hükümetinin, statüs müzakerelerinin temel öncelikleri olduğu gibi, standartların gerçekleşmesini ve güvenin artmasını temsil ederek Temas Grubu'nun öncelik planının 13 noktasını hoşgörüyü karşılayarak onların statüs görüşmeleri ile birlikte gerçekleştirileceğini belirtti. Genel kurul toplantısı altı saat sürdü. Kooalisyon partnörleri Meclis üyeleri hükümeti ve onun çalışmalarını destekledi ve onun programının gerçekleştirilmesi doğrultusunda daha büyük bir çabanın harcanmasını istedi. Muhalefet üyeleri hükümeti, standartların yavaş gerçekleştirildiği, yasalara karşı saygı gösterilmediği, akraba kıyırmları, rüşvetçilik ve paralel struktürleri ortadan kaldırma konusundaki başarısızlık yüzünden eleştiri yağmuruna tuttu.

Meclis, Gırmı'de Administratif Protokol Merkezi'nin yapılmasını onayladı

17 Temmuz tarihinde Meclis genel kurul toplantısında Gırmı'de Administratif-Protokol Merkezi'nin yapılmasına değin Meclis Başkanlığı raporu ve önerileri görüşüldü. 52 Evet ve 18 Ret oyu ile Meclis yapım çalışmalarının devam edilmesini onayladı. LDK ile AAK 'dan gelen Kooalisyon partnörleri Meclis üyeleri yapım çalışmalarının devam edilmesi gerektiğini belirterek ve kontraktör seçiminde çok sayıda ihlallerin ve çıkar çatışmalarının olduğunu kabul ettiler. Muhalefet ise buna karşı gelerek bunun 'yasa dışı olan bir şeyin geçerli kılınması' olduğunu belirtti. Jakup Krasniqi (PDK) bunun mahkeme kararına bırakılmasını istedi. Gazmend Muhaxheri (ORA) idarede olan kooalisyonun belirli durumlarda muhalefete karşı gelmesi hakkına rağmen hala bunu yasalaştırma hakkına sahip değildir. ORA, GSÖT Vekili Steven Schook' mektup göndererek UNMİK'in Meclis kararının feshetmesini istedi. Geçen yıldan itibaren ORA eski Meclis başkanı Daci'nin Gırmı'de Protokol Merkezinin yapımı ile ilgili kararına karşı gelerek böyle bir şeyin Kosova bütçesini kurduğunu belirtmekteydi.

Temas grubu tarafından alınan öncelikli standartlar

Geçen aylar içerisinde, Temas Grubu'nun Haziran ayında saptamış olduğu ve önceliği olan 13 standardın yerine getirilmesine katkıda bulunmak amacıyla, Meclis etkin bir şekilde çalıştı. Geçenlerde kurulmuş olan Rüşvetçiliğe Karşı Ajans şefi atanarak Bağımsız Medya Komisyonu Konsyi desteklendi. Meclis aynı zamanda Yönetmeliği Kabul ederek Omduspersona ait olan atama sürecini de yerine getirdi. Temas Grubu'nda yer alan yasamanın üç parçasına bakılırsa öncelik listesi, Din Özgürlüğüne dair Yasa Kabul edilerek ve Kültürel Mirasa değin Yasa ilk okunuştta geçti. Dillere değin Yasa da onaylandı - kabul edildi ama Türk topluluğu temsilcileri tarafından ittiraz edildi.

Dillere değin Yasa Tasarisına Türk topluluğu tarafından ittiraz önergesi sunuldu

27 Temmuz tarihinde yapılan Meclis genel kurul toplantısında Dillere değin Yasa Tasarisı kabul edildi. Türk Dili durumunun ilettilmesine dair değıştırge ise reddedildi. Değıştırgede şunlar belirtilmekteydi "Bir ahalinin Kosova'da resmi diller arasında yer alan dillerden birinin ana dili olmayan belediyelerde nüfüsün %5 o ahalinin dilinde konuşursa o belediyedeki dil resmi bir dil statüsüne sahip olacaktır. (...), ve Türk dili Prizren belediyesinde resmi bir dil olacaktır". Ret bir süpriz yarattı çünkü bu genelge hükümet ile idarede olan kooalisyonun bir parçası olan Türk Partisi arasında varılan anlaşma sonucu ortaya çıktı. Bu gelişmeden sonra Türkler ile Boşnaklardan kurulu olan 6+ Parlamento Grubu Anayasal Çerçevenin ilgili hükümleri ile Yasaya ittiraz etti, buna göre Türk toplumunun hayati çıkarları tehlikeye düşmüştü. 2 Ağustos tarihinde Başbakan, Meclis Başkanı ve Türk Partisi Başkanı bir memorandum imzalayarak, reddedilen düzeltmenin desteklenmesine dair durumu yeniden onayladı. Ama 25 Ağustos tarihinde Meclis Başkanlığı bu öneriyi desteklemedi. Bu durumda özel bir panelin kurulması ve daha geç onların önerilerinin genel kurul toplantısına sunulması gerekmektedir. Diğer yandan bu durumda Dillere ait Yasa Tasarisının yürürlüğe koyulması için GSÖT'e gönderilemez. Demek oluyor ki Temas Grubu tarafından saptanan ve listede önceliği olan bu Standard hala yerine getirilmiş değildir.

Meclis, Anayasal sürecinde kendi rolü üzerinde düşünmektedir

Temmuz ayı süresince Anayasanın tasarlanması sürecinin görüşülmesi ve Meclis'in gelecekte üstleneceği rolü hakkında Meclis'te çok sayıda toplantı yapıldı. Meclis'in Yasal, Adli ile Anayasal Çerçeve konularına ilişkin Komisyonu öneriyi görüşerek AAK parlamento grubu Şefi Anayasa'nun tasarlanmasına ilişkin genel kurul tartışmalarının yapılmasına dair istem özetini çizdi. Meclis Başkanlığı, Meclis'in gerçek rolünün göz önünde bulundurulması ve tasarlama sürecinin zaman süresine bırakılması için daha fazla zamana ve koordinasyona ihtiyaç duyulduğunu belirtti.

Meclis'in yeni Sekreteri

Yoğun olan atamalar prosedürlerinden sonra, Meclis, İsmet Krasniqi'nin Meclis'in yeni sekreteri olmasını kararlaştırdı. İsmet Krasniqi 10 Haziran 1958 tarihinde Negrofc, Gllgoc/Glogovac/Glogovça'da doğdu. 1980 yılında Hukuk diplomasına sahip oldu . 1984 yılında Kosova Tarımcılık Kooperatifleri Birliği'nde değışik görevlerde bulundu, ama genelde sekreterlik görevinde bulundu. Meclis Sekreteri olarak Sn Krasniqi Meclis'teki personelin profesyonel olması, teknik hizmetlerinin kaliteli olması ve etkili bir idarenin gerçekleştirilmesi olduğu gibi Meclis'i destekleyen uluslar arası örgütler ile koordinasyonun yapılmasını gereksinimini vurguluyor.

Kosova Ombudsperson Kurumu Altıncı Yıllık Raporunu Yayınladı

11 Temmuz tarihinde Kosova Ombudsperson Kurumu Altıncı Yıllık Raporunu (2005-2006) yayınladı. Bu rapor ilk defa olarak BM Genel Sekreter Özel Temsilcisine değil, doğrudan doğruya Kosova Meclisi'ne teslim edildi.

1 Temmuz 2005 ila 30 Haziran 2006 dönemini kapsamakta olan bu rapor, sözü geçen kurumun bütünlüklü olarak bir Kosova kurumu olmasına ilişkin geçiş yılını oluşturduğuna işaret etmektedir. Uluslar arası yöneticilerinin yerel Omduspersion liderleri ile değiştirilmesinden sonra, bu kurumun mandatı Şubat ayında ilan edilen UNMIK Kuralı (2006/06) ile değiştirilmiştir. Kosova Meclisi yeni bir Omduspersion temsilcisinin tayini ve Omduspersion Kurumu Yasasının tasarlanması sürecini başlatmış bulunmaktadır.

Bu yıllık rapor Omduspersion Vekili Sn Hilmi Jaşari'nin değerlendirmelerine dayanarak Kosova'da insan haklarına ilişkin durumu yansıtmaktadır. Rapor, aynı zamanda bu kurumun mandatı, etkinlikleri ve gelecekteki beklentilerine de işaret etmektedir.

Devam etmekte olan geçiş safhasına rağmen, Sn. Jashari, "Kurumun gün içerisinde insanların karşılaşmakta oldukları sorunları görüşmesine devam ettiğini" vurgulamaktadır. Rapor dönemi süresi içerisinde şikayette bulunmak ya da yardım talep etmek üzere 4000'den çok

kişinin kuruma başvurduğunu, kurum merkezi ile alan ofisleri tarafından 78 Açık (Çalışma) Günün düzenlendiğine işaret edilmektedir.

"Kamu idare sorumluluğunun yetersizliği, azınlık haklarının yeterince korunmaması, uygun olan sosyal güvenlik sisteminin olmaması, rüşvet belirtileri, akraba kayırmaları ve örgütlü suçlar yurttaşların

hukuki belirsizliğinin artmasına neden olmuştur," dedi Sn Jashari. "Bu faktörler, yetkililer ile adliyenin gerektiği gibi çalışmasını ve hukuki yönden güçlendirilmesine engel olmuştur." Rapor aynı zamanda Kosova'nın gelecekteki statüsü ile ilgili müzakerelerin sürdürülmemekte olduğu bu dönemde insan hakları konularının marjin-

leştirilmesinin artırılması ile ilgili endişeleri de ifade etmektedir.

Sn Jashari, siyaset ile uğraşanların, hükümet liderlerinin ve kamu görevlilerinin Omduspersion Kurumunu desteklemeye devam etmelerini ve Kosova'da insan haklarının korunması ve ona karşı gerçek bir saygının gösterilmesini davet etti.

Kosova Ombudsperson Kurumu nedir?

2000/38 sayılı Kural ile kurulan Ombudsperson Kurumu bireyler/yasal oluşumların birey/grup yetkilileri ile Geçici Sivil administrasyonu arasında insan hakları ihlalleri ya da görevlerin kötüye kullanılması konusunda beliren tartışmaları olduğu gibi Kosova'daki merkezi ile yerel enstitüler arasında beliren tartışmaları görüşen bağımsız bir enstitüdür. Omduspersion Kurumu şikayetleri kabul ederek, incelemeleri başlatmakta, yetkililerin insan hakları standartları ve iyi idare ihtiyaçlarına karşı saygı gösterip göstermediklerinin temin etmek amacıyla yetkililer tarafından kabul edilen siyaset ile yasaları gözetlemektedir. Çalışmalar ile enstitü Kosova'da insan hakları ve iyi idareyi geliştirmeye yardım etmektedir.

Kosova'da Ombudsperson kimdir?

Kosova'da Ombudsperson yüksek moral özelliği ve insan hakları için çaba göstermeye hazır olan ve uluslar arası temsilcileri tarafından iyice tanınan bir kişidir. Kendisi BM Genel Sekreter Özel Temsilcisi (BM Özel Temsilcisi) tarafından atanır. İki vekili vardır. Yasal danışman personeli, araştırmacı ve idare personeli kendilerini desteklemektedir.

İlk Ombudsperson Enstitüsü nerede kuruldu?

İlk Omduspersion Enstitüsü 1809 yılında İsveç'te kuruldu. İsveç dilinde "ombudsman" yetkililerin yasaya karşı saygılı olup olmadıklarını gözetleyen bağımsız bir kişidir. Birçok ülkeler Halkın Avukatı, Kamu Gözlemcisi ve buna benzer adları kullanarak buna benzer modelleri uyguladılar. Hatta geçenlerde Bosna Hersek, Macaristan, İrlanda, Polonya, Slovenya, İspanya ve Latin Amerika ülkelerinde Omduspersion Enstitüleri kurulmuş bulunmaktadır.

Ombudsperson Enstitüsü Geçici Sivil Adminsitasyonu için neden önemlidir?

İnsan haklarına karşı saygının gösterilmesi ve iyi bir idare ihtiyaçları tüm sivil idarecilerin görevleridir. Bu, onların etkil olmaları ve yüksek profesyonel standartlarının bir işaretidir. Ombudsperson Enstitüsü idareye karşı değil, iyi idare ve insan hakları yanlısıdır. Ombudsperson, idarenin şeffaf olması ve kamuya açık olması doğrultusunda katkıda bulunmaktadır.

Seçimler yaklaşıyor

Chad Rogers Kosova'da bulunan UDE- NDI müdürüdür

Özel yasal çerçevenin tam nasıl olacağını bilmiyoruz ama Kosova'da seçimlerin yaklaştığını ve 12-18 ay içerisinde yerel ile ulusal düzeyde Kosova'da seçimlerin yapılacağı artık netlik kazanmıştır.

Politik partiler, sivil örgütler ve medyada çalışmakta olanlar tarafından bu ayan olarak bilinirken seçim öncesi dönemde politik sahnede değişikliklerin olageldiğinin farkına varmak önemlidir.

Basında çıkan yazılar çok anlamlı, partilerdeki örgütlenme çabaları iki kat artmalı, siyasal etkinlikler ivme kazanmalıdır. Önümüzdeki haftalar boyunca yeni üyelerin göreve tayini, daha güçlü bir yapıya sahip

şubelerin kurulması ve seçmenler için önemli olan konuların belirlenmesi çalışmalarını yoğunluk kazanacaktır.

UDE-NDI'da gerçekleştirdiğimiz eğitim süresince sık sık politik örgütlere düşen dört temel görevin: insanlar, para, fikirler ve zaman olduğunun altını çiziyoruz. Stratejik bir değeri oluşturan zaman sık sık unutulmaktadır, zaman tüm katılımcılara eşit imkanlar sağlamaktadır ama sadece bazıları tarafından karşıdakilere karşı bir koz olarak kullanılmaktadır.

Bir parti zamanı kendi avantajı olarak nasıl kullanmaktadır? Seçimlerden bir hafta önce tüm diğer partilerin aynı şeyi yapmaya çalıştıkları

zaman bir partinin içine 50 yeni üye alınması istenirse, bu görevi büyük zorluklarla ve büyük masraflarla yerine getirebilirsiniz. Şimdi ise size aynı görev verilerek onu gerçekleştirmeniz için 50 hafta verildiğini düşünün. Siz partinize yeni üyeleri alabilir ve yeni almış olduğunuz üyeler parti ile güçlü bir işbirliği kuracak ve onlar da partiye yeni üyelerin dahil edilmesi doğrultusunda çalışacaklarını bi düşünün. Bu netice –sonuç seçim öncesi döneminin büyük başarıların kaydedilmesinde nasıl kullanılabileceğinin basit bir örneğini oluşturmaktadır.

Kısacası politikada bir kimsenin avantajı için zamanın kullanılması için sizin zamana ihtiyacınız vardır. Kampanya

planlaması basit bir çabayı oluşturmakta, her oylama yöresinde kendi tarihiniz esasınca orantılı olarak ayırarak kazanmanız için gerekli olan oy sayısını hesaplamalısınız. Ondandan sonra oy hedeflerinize varmak için sizi destekleyenler ve size oyunu verecek olanlar ile ilgili bir kısa listeyi hazırlayın.

Gerçek konuların seçimi, gerçek hedeflerin belirlenmesi ve 12-18 ay içerisinde bu konular üzerine çalışmak için yeterli derecede disiplinli olma bir zorluğu oluşturmaktadır. Her aday kendi kampanya ekibine aynı şeyleri konuşmak, aynı fikirleri açıklamak ve aynı konuları tartışmaktan yorgun düştüğünü belirtmektedir.

Neden tekrar edilmeli? Gelecek

seçimlede oy kullanma hakkına sahip olan 1 milyondan çok seçmen vardır, bu seçmenlerin hepsi çok yoğun bir yaşam temposundadır. Televizyon ya da gazetede yapılan bir söyleşi, bir ilan tahtası, ya da bir broşür hepsine ulaşamaz. Oy verecek olan seçmene ulaşmak için gazetelerin ve tüm medyanın seferber olmaları gerekir.

Partiler ve adaylar ilerideki kampanya için planlamanın yapılmasının çok erken olduğunu söyleyebilirler ama yapacağınız beş şey vardır:

1. Kampanya örgütleyicisini atmanız.

Bu sizin kampanya başkanınız olmayabilir, ama onların işleri partinizi ve parlamento grubunuzu seçim için hazırlamayı başlamak. Demek oluyor ki örgütlemenin yeniden etkin hale getirilmesi, seçim hedeflerine odaklanma, herkes parti içindeki günlük çalışmalar ile uğraşırken, en azından bir kişinin gelecekteki kampanya ile uğraşması gerekir.

2. Bütçenin oluşturulması.

Çalışmalara başlamadan önce sizin gerekli olacak para miktarı hakkında bilginiz olmalıdır. Basın, reklam ve kamu olayları için para gerekir. Geçen kampanya bütçesini incelemekle ve piyasada nasıl bir değişikliğin olduğu incelemesi ile işe başlayın. Değer sağlayan ve sağlayamayan bölümler hakkında parti ve kampanya görevlileri ile de görüşün.

3. İncelemeler yapın.

İncelemeler anket şeklinde (kvantitatif) olabilir ya da odak grupları şeklinde (qualitative) olabilir ama genel

kamuoyunun liderlere, partilere ve önemli konulara (örnek olarak hükümetin harcama önceliklerine) ve ruhsal durumunun değerlendirilmesini hedeflemelidir. İyi bildiğimiz genel kamu düşüncesi genelde bizden önce ortaya çıkmaktadır. Şimdiki konulara karşı olan konular olarak hangi konuların belirebileceğini öngören partiler, önümüzdeki kampanyalar için daha iyi bir şekilde hazırlıklı olacaklardır.

4. Örgütünüzü değerlendirin.

Seçimler bizim gönüllülerimizin çabaları değil bir oy miktarını oluşturmaktadır. Aynı zamanda kendimize ve şubelerimize bakmamız ve bu çalışmalarını kimlerin gerçekleştirdiğini incelememiz gerekir. Şu anki üyeliğimizi, etkinliklerimizi, fon kaynaklarını değerlendirip ve belirlenmiş olan görevlerin yapılması için hangi şubelerin gerekli olan kapasiteye sahip olup olmadığını değerlendirmemiz gerekir. Kapasitelerin değerlendirilmesi çok önemlidir – parti içinde daha büyük bir amaç için hangi şubelerin daha büyük bir yedeğe sahip olduğu bilinmeli.

5. Kapıya vurunuz

Seçmenler sizi televizyonda, Meclis'te görebilir ya da sizin hakkınızda gazetede yazı okuyabilir, ama onların en önem verdikleri şey bireysel irtibattır. Partiler evlerin kapılarını çalmaya başlamaları ve şikayetleri dinlemeleri, fikirleri ve hissleri hissetme zamanı gelmiş bulunmaktadır. Sorunu hemen çözmenize gerekmez, ama seçmenlere,

kendileri ile yapmış olduğunuz irtibatlar ile onlara karşı saygılı olduğunuzu göstermeniz çok önemlidir. Bizim her seçmeni dinlediğimizi, onu anladığımızı ve onun sorunları için çaba harcayacağımızı bilmelerini istiyoruz.

Sonunda da şunu belirtmek gerekir; bizim hala gelecek seçimler için bilmediğimiz çok şeyler var.

Taraflar olarak çok şey yazmaya başlayabileceğiniz, bunun hakkında tercih ve plan yapabileceğiniz çok şey var.

Ulusal Demokratik Enstitüsü, alıştırmaların planlaştırılmasının başlaması ve gelecek yıllar için meclis kampanyalarının başlamasına değin bireysel adaylara yardım etmek için buradadır.

Sonbahar ayları içerisinde yazma, parti örgütlemesi doğrultusunda eğitimin yapılmasına değin çalışmalara odaklanarak, görgülü ve bilgilendirilmiş aktivistlerin hazırlanmasına yardım etmek için başarılı olan 'Parti Eğitimi Akademisi'ni sürdürecektir.

Kampanya planınızın ilk tasarısı hakkında düşündüğünüz zaman bir iş konuşması olarak ilerideki seçimler için düşününüz. Kişilerden nasıl bir vasıf isteyeceklerini bilemiyoruz, ne de iş özelliklerini bilemiyoruz ... ama biz en iyi beklentilerimizle gelmeliyiz, diğer sözlerle Kosova'nın geleceğine dair partimizin vizyonu ile gelip onu güvenli bir şekilde temsil etmeliyiz.

Rogers, Ermenistan, Bosna Hersek, Irak, Kosova, Kırgızistan, Makedonya ve Moldova politik partileri aktivistlerine rehberlik temin etmiştir.

15. sayfanın devamı

AB ile Kosova'nın temel hedeflerinden biri Kosova'nın güvenilir bir partner olması, Batı Balkanların diğer ülkeleri ile birlikte entegrasyona doğru ilerlemesinin temin edilmesidir. AB'ye üye olmak ve güvenilir bir partner olmak için ekonomik ile fiskal reformun temin edilmesi ve yabancı yatırımcıların korunmaları doğrultusunda kanunların gerçekleştirilmesi önemlidir. Tüm bunlar Kosova'nın politik ile ekonomik tutarlılığını-yaşama kabiliyetini güçlendirecektir.

Ama bize ekonomi, ticaret ve yatırımların korunmasından çok daha fazla şey gerekmektedir. Avrupa Entegrasyonu, eğitim, sağlık, çalışma ve sosyal güvenlik konularına ilişkin Avrupa standartlarının gerçekleştirilmesi de demektir. Devam edecek!

Feragat: Bu yazı, AB tarafından kurulan 'Kosova Meclisi'ne daha fazla desteğin sunulması' adını taşıyan görüşleri yansıtmamaktadır. Sözü edilen proje, Avrupa İmar Ajansı tarafından idare edilmekte, Fransa, Almanya, Belçika ve Slovenya Meclisleri Konsorsyumu tarafından olduğu gibi Paris la Defence Uluslar arası Enstitü tarafından gerçekleştirilmekte ve hiç bir şekilde bu alandaki etkinlikleri ve siyaseti önceden tahmin etmemektedir. Onun içeriği sadece müellifin sorumluluğuna aittir. Projeler ile tahminler de dahil olmak üzere burada yer alan enformasyonlar müellif tarafından güvenilir zannedilmekte olan kaynaklara dayanmakta ama onların doğruluğu ve bütünlüğü garantili değildir. Burada yer alan enformasyonlara göre hareket eden kişi kendi rizikosuna göre hareket edecektir.

Parlamento grupların politik stratejileri konusunda konferans düzenledi

Labinot Hoxha, AGİT Kosova Misyonu

Çok iyi örgütlenmiş bir hava içersinde 40 ila 50 katılımcının yer aldığı toplantıya katılanlar konu hakkında söylenenleri dinlemek ve kendi katkılarını sunmak üzere bir araya gelip ilerideki gelişmeler hakkında ayan öneri ve sonuçlarla çıktılar. Bu yılın Haziran ayında Kosova Meclisin parlamento gruplarının bu yöndeki çalışmalarını yakından izleme fırsatım oldu. Meclis'in parlamento gruplarının katılımı ile iyi örgütlenmiş olan bu tür toplantılar genel bir tabloyu oluşturmaktaydı.

Bu toplantılara katılanlar, bu toplantıya katılmaları için zamanında davet edilmeleri, kendilerine gerekli olan bilgilerin temin edilmesi, yerel ile bölgesel uzmanların katılımlarının sağlanması, kendilerinin konferans çalışmalarına katılmaları ve katkıda bulunmalarını kolaylaştırdığını ileri sürmekte. Bu sonuçlar hakkında medyaya başarılı bir şekilde bildirilmiş, onlar da bu enformasyonları daha geniş bir kamuoyuna aktarma

fırsatını yakalamışlardır. Bu sayede parlamento grupların kabarık sayıda olan politik konular hakkındaki tutumu netlik kazanarak, onların gelecekte çaba harcayacakları yönleri belirledi ve parlamento gruplarının ileride iş bu konular ile ilgili tavır ve yönelimleri için ipuçları sağladı.

Konferanslar AGİT'in Kosova misyonu tarafından desteklenen altı aylık interşip programından geçen gençler tarafından örgütlendi. Finansal destek yanı sıra, Misyona, Meclis'te stajyerler görevinde bulunacakları süre içerisinde gençlere özel eğitim sağlayıp kendilerine verilecek olan görevleri en iyi bir şekilde gerçekleştirmek yönünde yardımlarını sunmuştur. Kurslar altı parlamento grubu (LDK, PDK, AAK, ORA, 6+ ve SLKM) şeflerinin sıkı bir işbirliğiyle olduğu gibi milletvekilleri ile yapılan işbirliğiyle gerçekleşti. Programın başladığında grup hala kurulmadığı için "Entegrasyon için" parlamento grubu programa katılmadı ama

interşip programının devam etmesi durumunda sözü geçen grup programa katılacaktır.

AGİT, Kosova Meclisi'ne ait olan bu İnterşip Programını 2005 yılının ortasında başlattı ve bu proje 2006 yılı süresince devam etti. Programa altı ay bir süreyle 23 stajyer katıldı. Stajyerler seçilerek, parlamento grupları ofislerinde yerleştirildiler. Stajyerler ofislerde günlük çalışmalara katılarak, parlamento grupları şeflerine destek sunmaya çalıştılar. Eğitim süresince stajyerler arasındaki kapasiteler artırılarak işbirliği artırıldı. Bunun hedefi, Meclisteki parlamento gruplarının uygun siyaseti ve parlamento profilini geliştirmekten ibaretti.

LDK ve ORA parlamento grupları Kosova Gençleri Eylem Planının (KGEP) gerçekleştirilmesi için gençlik konuları ile ilgili ayrı ayrı toplantılar düzenlediler. KGEP'nin tasarlanması ve kurulmasında çalışmakta olanlar katılımcılara onun

gerçekleştirilmesiyle ilgili en önemli olan potansiyel kazançları açıklayarak ve yaşamayı hazırlayan organların bunu desteklemelerini davet ettiler. PDK parlamento grubu "Enerji ve Özelleştirmeye," oda klanarak yeni siyaset hakkında kendi önerilerini katmakla Kosova enerji potansiyellerinin artırılması doğrultusundaki çabaların sürdürülmesini istediler. AAK parlamento grubu konferansı "Yerel tarım ürünlerinin desteklenmesi" konusuna adayarak ana tarım üreticilerini ve enstitüleri bir araya getirdi. Bu, tarımcılık üretimini etkileyen siyaseti olduğu gibi tarım ürünlerinin Kosova ile yöresel piyasalarda satılması ihtiyacını belirtmektedir. Konferansa Avrupa enstitüsü temsilcileri de katılarak konferansa Avrupa boyutunu verdiler. 6+ Parlamento Grubu "Kosova'da Türk ve Boşnak dili üzere eğitime," odaklanarak bu iki topluluğun eğitimde karşılaşmakta oldukları zorluklara dikkat çekerek kendi dilleri üzere okul kitaplarının ve diğer eğitim malzemelerinin yayınlanması gereksinimine işaret ettiler. SLKM grubu, bu yılın sonlarına doğru yapılması öngörülen "Sırp topluluğunun Kosova enstitülerindeki durumu" hakkında konferansı hazırladı. Parlamento gruplarına yardım sunmakla birlikte, Internship programı katılımcıların Meclis çalışmalarını anlamaları olanağını da temin etti. En nihayet programın başarısı bu programın devam etmesinin en iyi bir garantisidir.

ASI Misyon İfadesi

Meclis'i Destek Girişimi (ASI) Kosova Meclisini güçlendirmek ve profesyonelleştirmek için destek sunan demokratizasyon programlarının inter – ajans koordinasyon mekanizmasıdır. ASİ'nin çalışmaları, demokratik yönetmeliklerinin tanınması ve onlara karşı saygının gösterilmesi, şeffaflık ve kamuoyuna karşı sorumlu davranma, yasal gündem sıralarının geliştirilip gerçekleştirilmesi, çok dilliliğe karşı saygının gösterilmesi ve yöresel ile inter parlamento irtibatlarına dayanan demokratik politik kültürde odaklanmaktadır.

ASI partnörleri, kaynakları biriktirmek, bilgileri paylaşmak ve Meclis ile doğrudan doğruya yapılan bir interaksiyonda ihtiyaçların belirlenmesinde programları koordine etmektedir. ASI koordinatörü olarak, AGİT Kosova Misyonu, tüm ASİ partnörleri ile irtibat kurarak ve Meclis temsilcileri ile yapılan danışmalardan sonra sıralı koordinasyon toplantılarını düzenlemektedir. ASİ'nin sıralı Bülteni, Kosova Meclisi'ndeki son gelişmeler hakkında geniş bir yerel ve uluslar arası kamuoyuna olduğu gibi ASI destek programları hakkında bilgi vermektedir.

Şu anda ASİ'ye katılanlar :

Friedrich Ebert Stiftung (FES), Friedrich Naumann Stiftung (FNSt.) Konrad Adenauer Stiftung (KAS), Doğu Batı Parlamento Pratiği Projesi (DBPPP), Avrupa İmar Ajansı (AIA) Fransa, Almanya, Belçika, Slovenya parlamentoları Konsortiumu ve International de Paris la Defense Enstitüsü, ABD Uluslar arası Gelişme Acentesi (USAID) işbirliğiyle olduğu gibi Ulusal Demokratik Enstitüsü (UDE), Birleşmiş Milletler Gelişme Programı (BMGP) İnter Parlamento Birliği (IPB), AGİT Kosova Misyonu ve Kosova Meclis'i işbirliğiyle.

Yazi Isleri Heyeti:

Sven Lindholm, Franklin De Vrieze, Skender Durmishi, Blerim Vela, Alfons Lentze, Chris Cycmanick, Ramë Manaj, Edmond Efendija, Krenar Loshi, Mahir Shehu, Labint Hoxha.

Dizayn Grafik: Shpend Kada

AGİT Misyonu Kararğahları, 10000 Prishtine
Tel. (+381-38) 500 162 Faks: (+381-38) 500 188
İrtibat kuracağınız kişi: franklin.devrieze@osce.org
<http://www.osce.org/kosovo>

Bu bültende ortaya atılan görüşler katkıda bulunanların kendi görüşleridir ve Meclis, AGİT'in Kosova Misyonu ya da ASİ partnörleri olan örgütlerin görüşlerini temsil etmemektedir.

Bu Bültendeki fotoğraflar :

AGİT : 5, 8, 9, 11, 12, 13, 14, 16, 17, 23. Express: Astrit Ibrahim: 1, 2, 7, Fisnik Dobreci: 3, 10. Ermal Meta: 4. Chad Rogers: 21.